

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення організації обліку та контролю виробничих
витрат птахофабрики

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Ольга ФРЕНКЕЛЬ

Науковий керівник,

Тетяна САВАНЧУК

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістр)**ЗАТВЕРДЖУЮ****Зав. кафедри _____ Ігор ПРИХОДЬКО**

« _____ » _____ 2023р.

ЗАВДАННЯ**ФРЕНКЕЛЬ ОЛЬЗИ ВОЛОДИМИРІВНІ**

1. Тема роботи «Удосконалення організації обліку та контролю виробничих витрат птахофабрики».

Науковий керівник: Саванчук Т.М., к.е.н, доцент

затверджені наказом ДДАЕУ « 20 » листопада 2023 р. № 3509

2. Термін подання здобувачем роботи: «12» лютого 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: Закони України, звітні документи ТОВ «Птахофабрика Травнева» за останні п'ять років, наукові статті, навчальні посібники, статті періодичних видань та підручники.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити): 1. Теоретичні основи організації обліку і контролю витрат птахофабрики. 2. Організація обліку виробничих витрат на птахофабриці та її удосконалення. 3. Організація контролю виробничих витрат на вирощування курей та його удосконалення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Підходи науковців до визначення економічної сутності поняття «витрати». Ресурси, що використовуються на підприємстві для вирощування курей. Чинники формування витрат на вирощування курей на підприємстві. Завдання обліку витрат на вирощування бройлерів для потреб управління підприємством. Об'єкти обліку і контролю витрат на вирощування бройлерів відповідно до нормативно-правових джерел. Елементи витрат підприємства на вирощування бройлерів. Структура нормативно-правових документів, що регулює організацію обліку і контролю витрат підприємства на вирощування бройлерів. Елементи системи контролю витрат на вирощування курей на підприємстві. Завдання контролю обліку витрат на вирощування курей на підприємстві. Організаційна структура бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева». Схема обліку витрат на вирощування курей ТОВ «Птахофабрика Травнева».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата
		завдання видав

7. Дата видачі завдання _____ лютий 2023р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи організації обліку і контролю витрат птахофабрики	15. 04. 2023	
2	Організація обліку виробничих витрат на птахофабриці та її удосконалення	15.07.2023	
3	Організація контролю виробничих витрат на вирощування курей та його удосконалення.	15.10.2023	
4	Висновки та пропозиції	25.12.2023	
5	Оформлення дипломної роботи	05.02.2024	

Здобувач _____
(підпис)

Ольга ФРЕНКЕЛЬ
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Тетяна САВАНЧУК
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	6
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПТАХОФАБРИКИ	12
1.1. Економічна сутність виробничих витрат птахофабрик	12
1.2. Чинники формування та завдання обліку і контролю виробничих витрат в птахівництві	16
1.3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю витрат на вирощування курей	22
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПТАХОФАБРИЦІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	27
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	27
2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики	36
2.3. Стан первинного, синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат на птахофабриці	39
2.4. Напрями удосконалення обліку виробничих витрат на птахофабриці	43
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ВИРОЩУВАННЯ КУРЕЙ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	49
3.1. Елементи та завдання системи контролю витрат на вирощування курей	49
3.2. Стан контрольних процедур формування витрат на вирощування курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева»	52
3.3. Напрямки удосконалення контролю витрат на вирощування	

курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева»	55
Висновки до розділу 3	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення організації обліку та контролю виробничих витрат птахофабрики»

Кваліфікаційна робота містить: 70 сторінок, 14 таблиць, 15 рисунків, 51 літературне джерело, 3 додатки

Метою кваліфікаційної роботи є пошук напрямків удосконалення організації обліку і контролю виробничих витрат на птахофабриці.

Об'єктом дослідження є процес накопичення та групування виробничих витрат птахофабрики.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів організації обліку та контролю витрат пов'язаних з вирощуванням бройлерів.

Методи дослідження: метод узагальнення та порівняння, системний підхід, методи аналізу та синтезу. Для визначення стану організації обліку і контролю виробничих витрат на птахофабриці використано метод спостереження. Метод причинно-наслідкового зв'язку і абстрактно-логічний метод застосовано при наведенні шляхів удосконалення організації обліку і контролю виробничих витрат на птахофабриці.

Під час написання кваліфікаційної роботи магістра досліджено сутність і види обліку виробничих витрат птахівництва; організацію обліку та контролю за даними витратами; проаналізовано стан первинного, синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат на птахофабриці і запропоновані напрямки удосконалення обліку і контролю виробничих витрат на даному підприємства.

Результати отримані під час виконання дипломної роботи надані для впровадження у діяльність ТОВ «Птахофабрика Травнева»

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ОБЛІК; КОНТРОЛЬ; ВИТРАТИ; ВИРОБНИЦТВО; ПТАХІВНИЦТВО.

ABSTRACT

Topic: "Improving the organization of accounting and control of production costs of a poultry farm"

Qualification work contains: 70 pages, 14 tables, 15 figures, 51 references, 3 appendices.

The purpose of the qualification work is to find ways to improve the organization of accounting and control of production costs at a poultry farm.

The object of research is the process of formation of production costs of a poultry farm.

The subject of the study is a set of theoretical, organizational, methodological and applied aspects of the organization of accounting and control of costs associated with the cultivation of broilers.

Research methods: method of generalization and comparison, systematic approach, methods of analysis and synthesis. To determine the state of organization of accounting and control of production costs at a poultry farm, the method of observation was used. The method of cause and effect and the abstract and logical method were used to show ways to improve the organization of accounting and control of production costs at a poultry farm.

In the course of writing the master's thesis, the essence and types of accounting for poultry production costs; organization of accounting and control over these costs; analyzed the state of primary, synthetic and analytical accounting for production costs at the poultry farm and proposed ways to improve accounting and control of production costs at this enterprise.

The results obtained in the course of the thesis are presented for implementation in the activities of LLC "Poultry farm May".

KEYWORDS

ACCOUNTING; CONTROL; COSTS; PRODUCTION

ВСТУП

Актуальність досліджуваної теми зумовлюється тим, що в умовах ринкових перетворень, коли мають місце такі негативні явища як нестабільність зовнішнього середовища, невизначеність макроекономічних процесів та непередбачуваність фінансово-господарської діяльності, досить важливим є питання організації обліку і контролю витрат підприємства, що допомагає оцінити господарські ситуації, пов'язані з формуванням собівартості продукції, виявити недоліки та шляхи більш економного використання ресурсів і отримувати необхідну інформацію для прийняття рішень. Облікові системи в свою чергу повинні надавати інформацію всім зацікавленим сторонам щодо виробничих витрат.

Питаннями організації ведення обліку та контролю витрат на підприємстві займалися такі українські та зарубіжні науковці: В.І. Бачинський, М.Т. Білуха, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, С.І. Головацька, К. Друрі, В.М. Жук, О.А. Зоріна, Я.Д. Крупка, П.О. Куцик, В.О. Ластовецький, Д. Міддлтон, Б. Нілдз, М.С. Пушкар, К.І. Редченко, І.Б. Садовська та інші. Проте досі не вирішеними залишаються проблемні аспекти обліку та контролю витрат на птахофабриках з огляду на їх прикладний характер та необхідність врахування особливостей діяльності підприємств, які працюють в галузі виробництва м'яса курей.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є пошук напрямків удосконалення організації обліку і контролю виробничих витрат на птахофабриці.

Відповідно до мети дослідження було визначено ряд завдань:

- розкрити економічну сутність виробничих витрат птахофабрики;
- встановити чинники формування та завдання обліку і контролю виробничих витрат в птахівництві;
- дослідити нормативно-правове забезпечення організації обліку і

контролю виробничих витрат на птахофабриці;

- навести фінансово-економічну характеристику ТОВ «Птахофбрика Травнева»;

- здійснити характеристику організації роботи бухгалтерської служби та оцінити базові засади облікової політики підприємства;

- проаналізувати стан первинного, синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат на птахофабриці;

- навести напрями удосконалення обліку виробничих витрат птахофабрики;

- встановити основні елементи та завдання системи контролю витрат на вирощування курей;

- визначити стан контрольних процедур формування витрат на птахофабриці;

- запропонувати напрями удосконалення організації контролю виробничих витрат на птахофабриці.

Об'єктом дослідження є процес накопичення та групування виробничих витрат птахофабрики.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів організації обліку та контролю витрат пов'язаних з вирощуванням бройлерів.

Методами дослідження є загальнонаукові та фундаментальні положення бухгалтерського обліку. Для визначення загальних особливостей організації обліку і контролю виробничих витрат на птахофабриці було застосовано метод узагальнення та порівняння. Місце витрат пов'язаних з вирощуванням бройлерів на досліджуваному підприємстві було визначено за допомогою застосування системного підходу, а також методів аналізу та синтезу. Для визначення стану організації обліку і контролю виробничих витрат на птахофабриці використано метод спостереження. Метод причинно-наслідкового зв'язку і абстрактно-логічний метод застосовано при наведенні шляхів удосконалення організації обліку і контролю виробничих витрат на

птахофабриці.

Інформаційною базою дослідження є праці українських та зарубіжних науковців, наукові публікації за темою дослідження, нормативно-правові документи, офіційні статистичні матеріали, Інтернет-ресурси, дані поточного бухгалтерського обліку, а також статистична та фінансова звітність ТОВ «Птахофабрика Травнева».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та визначенні практичних рекомендацій з удосконалення організації обліку і контролю виробничих витрат птахофабрики.

Основні наукові результати представлені наступним чином:

удосконалено:

- структуру рахунку 231 «Вирощування курей» шляхом доповнення його двома субрахунками: «Вирощування курчат табака» та 232 «Вирощування курей бройлерів», що дозволить виокремити інформацію про витрати на вирощування курчат до віку 21 день і визначати фінансовий результат від їх реалізації на сторону;

- процес документування результатів контролю шляхом розробки форми підсумкового документу щодо реалізації програми внутрішнього контролю - «Відомість виявлених помилок і порушень під час проведення контролю витрат на вирощування курей»;

набуло подальшого розвитку:

- виокремлення завдань обліку витрат на вирощування бройлерів для потреб управління підприємством;

- впровадження у використання такого інструментарію управлінського обліку як бюджетування з відображенням результатів виконання бюджетів у «Аналітичній відомості аналізу виконання бюджетних показників» за розробленою формою;

- організаційні підходи до здійснення внутрішнього контролю виробничих витрат птахофабрики шляхом розробки тестів внутрішнього

контролю та програми його проведення.

Апробація результатів роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи обговорювались на наукових семінарах кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, засіданнях наукових гуртків та наукових конференціях.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано 3 наукові праці, з яких одна стаття у фаховому виданні і дві тези у матеріалах конференції, загальним обсягом 0,59 друк.арк.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг випускної кваліфікаційної роботи становить 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПТАХОФАБРИКИ

1.1. Економічна сутність виробничих витрат птахофабрик

Важливим напрямом в діяльності кожного підприємства є оцінка ефективності управління, що передбачає порівняння результатів господарської діяльності з витратами для досягнення даних результатів. Якщо підприємство займається виробничою діяльністю, то відповідно його витрати будуть пов'язані з виробничими процесами певних видів продукції. Такий виробничий аспект діяльності підприємства як вирощування бройлерів, вимагає наявності певної матеріально-технічної бази, сировини та трудових ресурсів.

Як зазначає Касяненко В.А. «ефективність тваринництва, в тому числі вирощування курей – це узагальнене відображення кінцевих результатів діяльності підприємства, яке відбувається з використанням певних видів ресурсів за певний проміжок часу» [17, с. 25].

Божко М.В. розглядає процес виробництва з позиції системи виробничого споживання, а також з позиції процесу створення нового продукту в натурально-речовій формі та у вартісному вираженні [2, с. 63].

Бутинець Ф.Ф. пропонує розглядати процес виробництва у розрізі двох аспектів: процес створення нового продукту та процес виробничого споживання [5, с. 13].

При цьому, всі науковці сходяться на думці, що основу виробничого процесу складають виробничі витрати, а тому визначенню економічної сутності таких витрат підприємства приділяється велика увага з боку науковців в галузі економіки.

При цьому доцільним є розглянути їх погляди щодо даного питання та згрупувати вказану інформацію в табл. 1.1 [47].

Підходи науковців до визначення економічної сутності поняття «витрати»

Джерело	Визначення
Алексеев П.И. [1, с. 75]	Витрати – це вартість, яка утворюється у результаті використання сировини, матеріалів та інших засобів праці, а також з оплати праці персоналу та вартості використаних засобів праці, що виражається у формі їх амортизації
Бутинець Ф.Ф. [5, с. 12]	Витрати – це вираження суми ресурсів у формі коштів, які використовуються для досягнення певної мети, а також загальний економічний показник діяльності підприємства, що показує суму витрат, які були понесені в процесі здійснення діяльності
Дерій В. [11, с. 155]	Витратами – це частково або повністю використані запаси та необоротні активи у процесі діяльності підприємства, а також показник зменшення зобов'язань підприємства за розрахунками з кредиторами та бюджетом
Домбровська Н.Р. [12, с. 369]	Витрати – це фінансові кошти підприємства, які допомагають сформувати потрібні ресурси для їх подальшого використання у процесі здійснення господарської діяльності
Меліхова Т.О. [25, с. 103]	Витрати – це виплати, які поділяються на прямі і непрямі, а також фактичні та можливі, та необхідні для отримання ресурсів в межах певних видів діяльності підприємства
Пастернак Я.П. [37, с. 34]	Витрати – це сума використаних коштів для виробничих потреб підприємства
Піскун А.В. [38, с. 201]	Витрати – це зниження економічних вигод шляхом вибуття певних видів активів або збільшення зобов'язань, які у результаті призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власником)
Чичуліна К.В. [49, с. 12]	Витрати – це вираження у грошовій формі величини споживаних ресурсів, які необхідні підприємству для здійснення господарсько-виробничої діяльності та досягнення мети та цілей діяльності
Чорна М.В. [50, с. 13]	Витрати – це економічна категорія, яка показує вартість матеріальних, трудових та інших видів ресурсів, а також процеси інформаційно-технологічного обслуговування виробництва

З табл. 1.1 можна зробити висновок, що деякі науковці розглядають витрати як сукупність ресурсів підприємства, що використовуються ним для отримання доходу в майбутньому.

Огляд наукових праць також дозволяє розкрити такі основні характеристики витрат:

- обсяг витрат, який вимірюється кількістю ресурсів, що витрачаються

на виробничу діяльність на підприємстві;

- види витрат, які поділяються на прямі, непрямі, постійні та змінні;
- витрати можна розподілити на різні категорії в залежності від їх призначення і впливу на виробничо-господарську діяльність підприємства;
- амортизація враховується як витрата для відображення зносу основних засобів протягом певного часу;
- вартість виробництва показує загальну суму витрат, які були застосовані для виробництва певних видів товарів чи послуг;
- контроль витрат, який є обов'язковим для можливості відстеження та оптимізації витрат на підприємстві.

В процесі діяльності підприємства, яке займається виробництвом сільськогосподарської продукції, діє природний фактор, адже він пов'язаний з рослинництвом та тваринництвом. У цій сфері діяльність господарюючого суб'єкта неможлива без використання чинників природного середовища (вода, сонце, земля). Для вирощування бройлерів використовуються ресурси, які можна представити у вигляді окремих груп, що наведено на рис. 1.1.

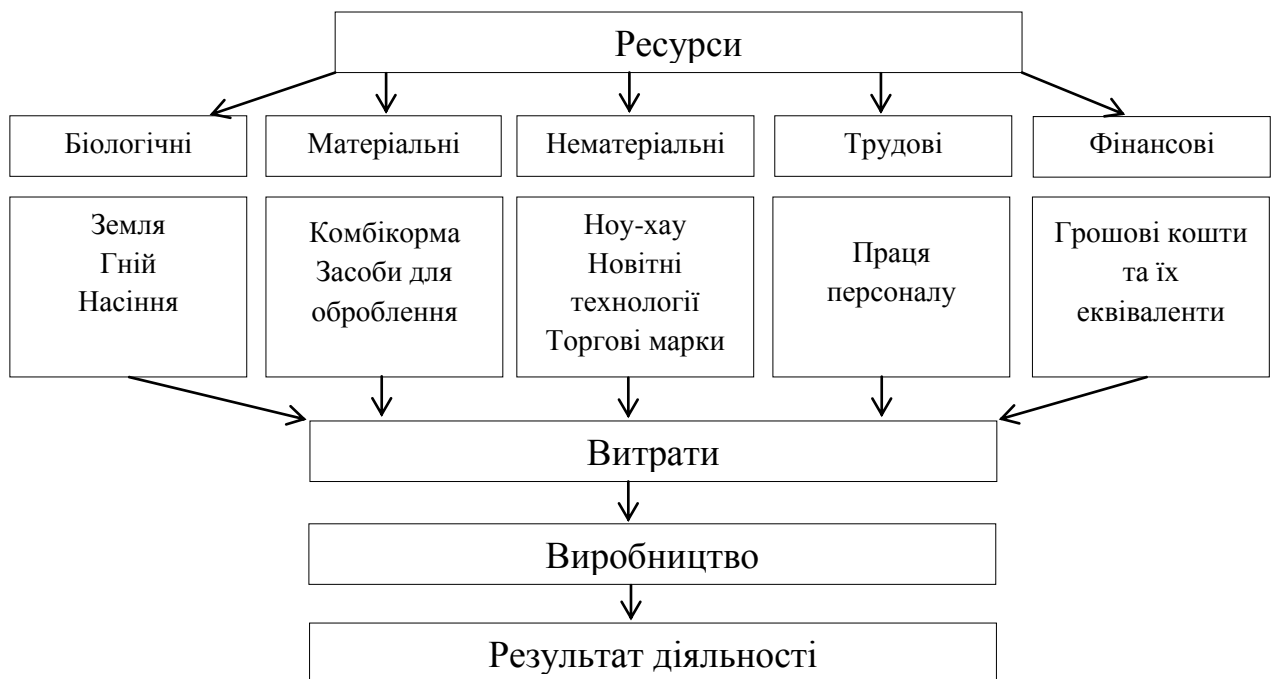

Рис. 1.1. Ресурси, що використовуються на підприємстві для вирощування курей [4, с. 166]

Поєднання вище наведених ресурсів та результатів людської діяльності забезпечує повний цикл вирощування нової біологічної трансформації. В результаті даного циклу на підприємстві отримують біологічні активи. Результатом управлінських дій при цьому виступає економія витрат, яка визначається шляхом урахування зміни обсягу продукції. Це означає, що будь-яке прийняття управлінських рішень на підприємстві базується на розмірі виробничих витрат.

Будь-яке виробниче підприємство є суб'єктом оподаткування, тому треба враховувати також як визначає витрати Податковий кодекс України. [39].

Вчені-економісти Одношевна О.О. та Гордійко К.В. зазначають, що витрати здатні охарактеризувати технологічне забезпечення організації виробничих процесів на підприємстві, а також ефективність господарської діяльності, яку можна оцінити за допомогою порівняння витрат та доходів [34, с. 527].

У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати визначаються: характеризуються як процес зниження економічних переваг, що виражається у втраті активів або зростанні зобов'язань, що, в свою чергу, веде до скорочення власного капіталу [33].

Така ж позиція наводиться в П(С)БО 16 «Витрати», де вказується, що: «В бухгалтерському обліку витрати реєструються одночасно з процесом втрати активів або нарощуванням зобов'язань» [41].

Згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи» процес вирощування птиці на підприємстві розглядається як отримання активу через відокремлення від первісного біологічного активу [42]. Відповідно, діяльність підприємства з вирощування курей відбувається шляхом певних біологічних процесів у житті тварини, що відображається при формуванні фінансової інформації про здійснення витрат на виробництво і вихід готової продукції.

В процесі вирощування бройлерів на підприємстві утворюється біологічний актив, який потім можна використати для виробництва готової

продукції. Як зазначає Мовчанюк А.В. «витрати на виробництво біологічних активів слід розуміти як використання економічних ресурсів, які є у розпорядженні підприємства, в процесі виробництва та реалізації продукції, що виступає одним із самих вагомих показників, який характеризує ефективність виробничої діяльності» [30].

Також під час вирощування курей можуть виникати додаткові витрати, які пов'язані з епідеміями, що вимагають додаткового захисту тварин. Це все вимагає від підприємства мати у своєму арсеналі додаткові кошти для ліквідації надзвичайних подій [28].

Таким чином, узагальнюючи визначення наведені в нормативно-правових актах та підходи науковців, встановлено, що витрати – це процес придбання виробничих ресурсів, а в бухгалтерському обліку витрати включають в себе конкретні витрати різних видів ресурсів, що повинні бути правдиво відображені в обліку.

1.2. Чинники формування та завдання обліку і контролю виробничих витрат в птахівництві

Як уже зазначалося, основним виробничим процесом на птахофабриках є вирощування птиці. У цьому процесі використовуються матеріально-технічні засоби (предмети праці), а також жива робоча сила. При веденні обліку та здійсненні контролю витрат на вирощування птиці підприємству доцільно враховувати сезонність виробництва та величину обсягу робіт у виробничому циклі.

У процесі вирощування птиці формуються технологічні процеси, які призводять до формування певного рівня і структури витрат. На ці витрати впливають абсолютно різноманітні чинники, які необхідно враховувати та намагатися повернути на свою користь. Чинники формування витрат при вирощуванні птиці наведено на рис. 1.2.

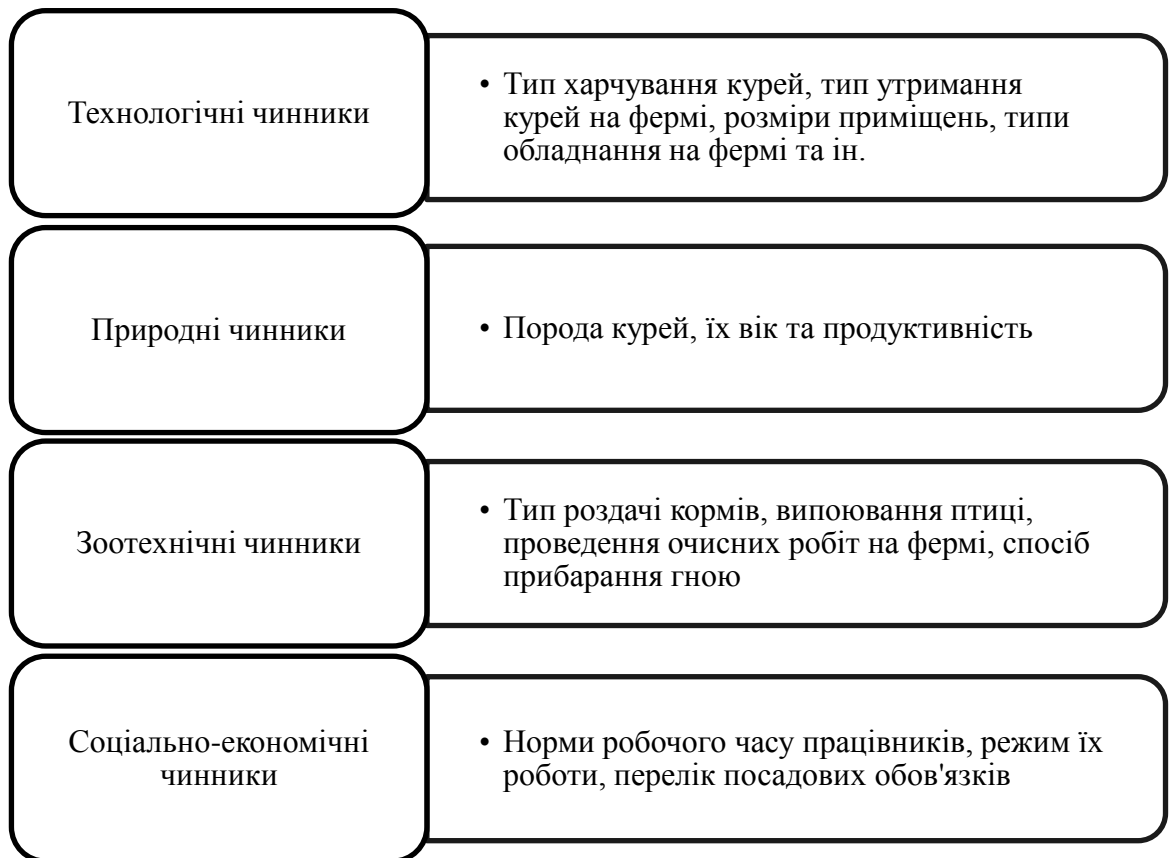

Рис. 1.2. Чинники формування витрат на вирощування курей на підприємстві [22, с. 499]

Мовчанюк А.В. у своїй працях поділяє чинники формування витрат на вирощування бройлерів на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх чинників належать:

- кон'юнктура споживчого ринку;
- тарифи та ціни на послуги;
- відсоток інфляції в країні;
- державне регулювання господарської діяльності в Україні.

До внутрішніх чинників формування витрат на вирощування курей належать:

- обсяг продукції, яка виробляється підприємством;
- швидкість обертання оборотних активів;
- умови постачання матеріальних ресурсів;
- ефективність використання та стан основних засобів на підприємстві;

- ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві;
- структура капіталу підприємства та ін. [30].

Колісник Г.М. зазначає, що на сьогоднішній день в Україні склалася модель регулювання витрат підприємства, яка не в повній мірі враховує специфіку діяльності конкретного господарюючого суб'єкта, адже традиційна модель базується на тому, що у бухгалтерському обліку формується справжня вартість одиниці продукції, а аналіз витрат за елементами і статтями калькуляції відбувається під час створення системи регулювання та управління ними [18, с. 59]. Саме тому виникає необхідність використання нових інструментів для розробки оптимальних планів розвитку підприємств з використанням облікових інструментів, адже залежність стану витрат від впливу інших зовнішніх та внутрішніх факторів практично не враховується.

Кравченко О.В. і Леоненко К.О. вважають, що облік витрат підприємства, які займаються виробничою діяльністю – це певний комплекс робіт з групування та відображення у вартісному розрізі матеріальних, трудових та інших видів ресурсів, які витрачаються підприємством протягом звітного періоду [20, с. 843].

Мезенцева Н.М. і Серікова Т.А. висловлюють думку, що облік витрат на виробничих підприємствах має забезпечити достовірне та повне отримання інформації про кількість та вартість одержаної продукції, матеріальних, трудових та грошових витрат на виробництво в цілому по підприємству та за кожним з його структурних підрозділів [24, с. 501].

Гуцаленко Л.В. та Безух С.Ю. зазначають, що своєчасність та якість подання звітності на підприємстві залежить від облікової політики підприємства та злагодженої роботи бухгалтерської служби, чіткого ведення первинного обліку, який є першочерговим етапом обліку та забезпечує факт здійснення господарських операцій [10, с. 36]. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство

має право самостійно визначати перелік і склад витрат на здійснення виробничої діяльності [15].

Виходячи з цього, на нашу думку, необхідно виокремити завдання обліку витрат на вирощування курей з врахуванням потреб управління. Для наочності представимо їх на рис. 1.3.

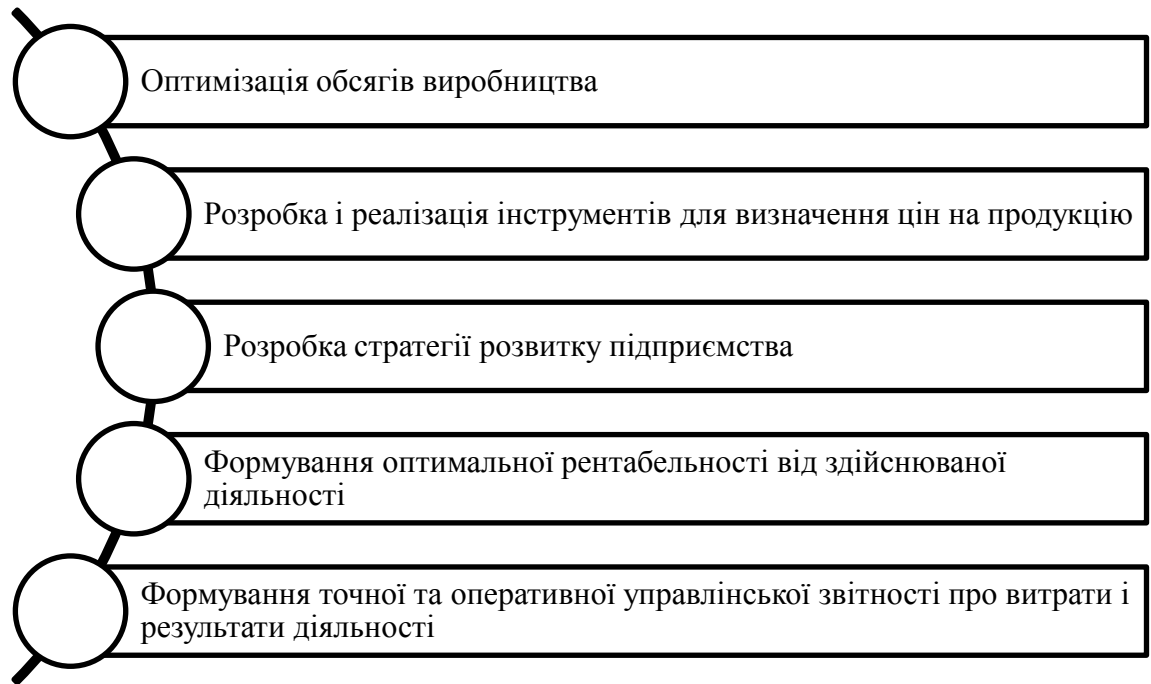

Рис. 1.3. Завдання обліку витрат на вирощування бройлерів для потреб управління підприємством

Перелік конкретних технологічних процесів при вирощуванні курей здійснює відповідний вплив на формування складових елементів витрат підприємства саме за даним видом виробництва. Такий вид тварин як птиця вимагає значної кількості витрат на конкретні товари або послуги, а також товарно-матеріальні цінності.

Подмешальська Ю.В. та Понякіна К.Ю. зауважують, що організація обліку витрат на виробництво розпочинається з визначення об'єктів обліку виробничих витрат [40, с. 66].

Ми погоджуємося з зазначеною думкою і вважаємо, що для оптимальної побудови облікового та контрольного процесів на підприємстві важливо визначити, що є основними об'єктами цих процесів.

Об'єкти обліку і контролю витрат на вирощування курей відповідно до нормативно-правових джерел наведено на рис. 1.4.

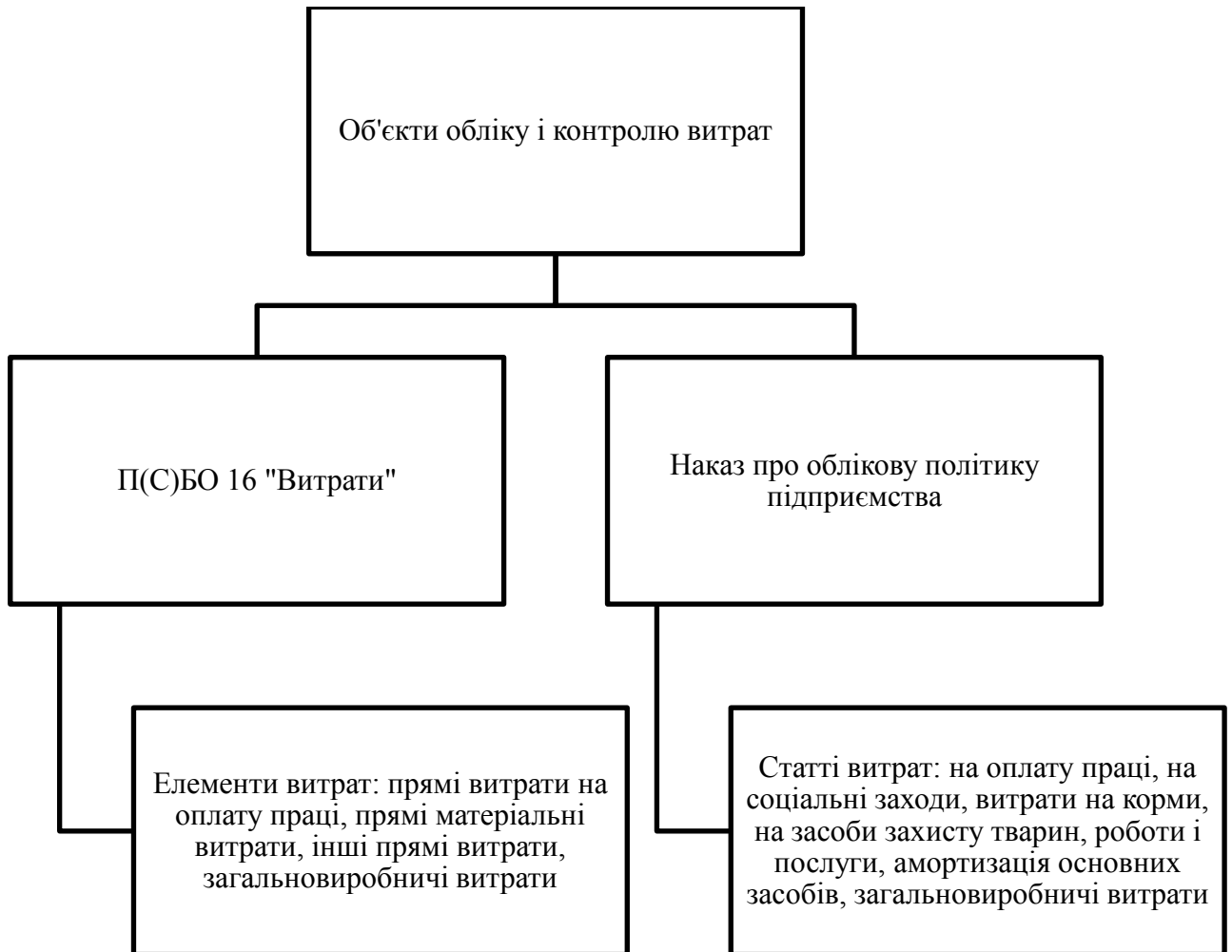

Рис. 1.4. Об'єкти обліку і контролю витрат на вирощування бройлерів відповідно до нормативно-правових джерел [36, с. 148]

Перелік конкретних технологічних процесів при вирощуванні курей здійснює відповідний вплив на формування складових елементів витрат підприємства саме за даним видом виробництва. Такий вид тварин як птиця вимагає значної кількості витрат на конкретні товари або послуги, а також товарно-матеріальні цінності.

Також на конкретних підприємствах можуть бути створені умови для здійснення певних видів робіт, а в окремих випадках певні послуги доводиться отримувати від інших суб'єктів господарювання, що знаходить відображення в переліку складових елементів витрат на вирощування курей.

На рис. 1.5 наведено складові елементи витрат підприємства на вирощування курей.

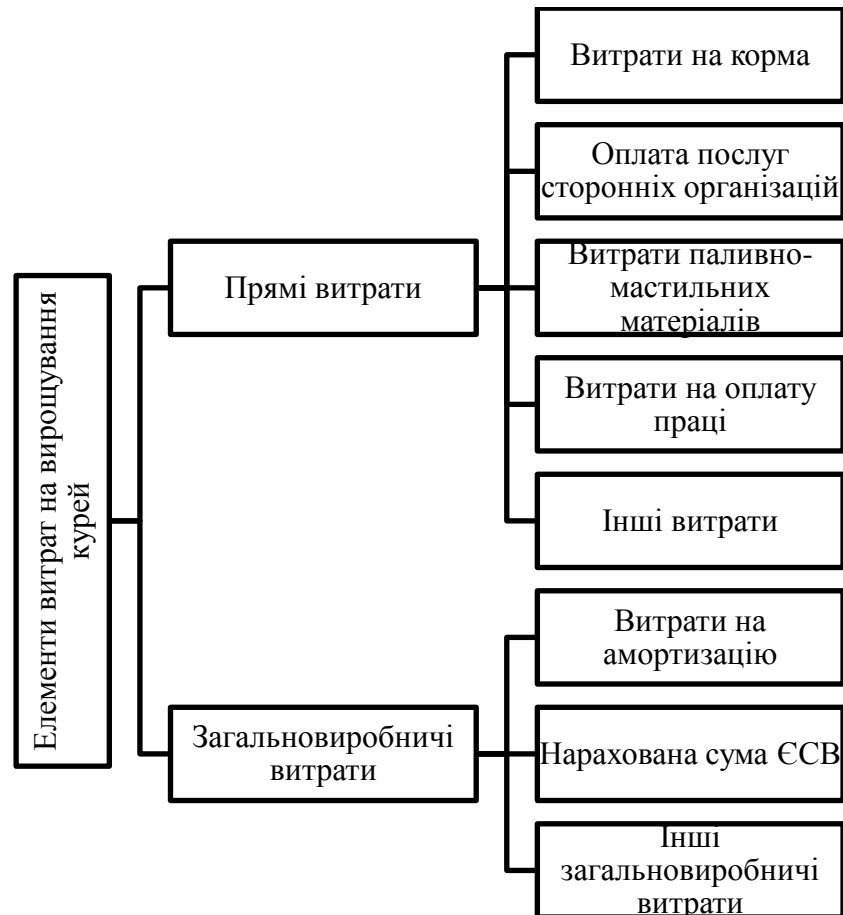

Рис. 1.5. Елементи витрат підприємства на вирощування бройлерів [37, с. 56]

Склад виробничих витрат формується індивідуально для кожного підприємства відповідно до напрямів та обсягів його діяльності, тому важливим є фіксування визначеного переліку в обліковій політиці підприємства для побудови ефективної системи обліку та контролю.

Облікові процеси нерозривно пов'язані з функцією контролю в управлінській діяльності підприємства. Науковці акцентують увагу на тому, що у діяльності сучасних українських підприємств саме функція контролю відіграє значну роль при обліку витрат. Дієвість функції контролю забезпечується при цьому функціональними особливостями елементів та методів бухгалтерського обліку [10, с. 37].

Таким чином, процес вирощування курей, та вихід готової продукції у кінцевому результаті виступають об'єктом обліку та контролю для потреб

управління підприємством. Дотримання даної вимоги здатне забезпечити побудову ефективної управлінської системи. Для бухгалтерської служби підприємства та осіб, які уповноважені здійснювати контроль, першочерговим завданням є необхідність враховувати чинники впливу на процес формування витрат на вирощування курей. Вище перелічені особи повинні бути обізнаними щодо послідовності та переліку процесів вирощування курей, оскільки саме на даних процесах відбувається формування облікової інформації, що в подальшому стає об'єктом контролю.

1.3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю витрат на вирощування курей

Система бухгалтерського обліку і контролю витрат сучасних українських підприємств будується на основі вимог нормативно-правових актів [42, с. 67].

Постійні зміни законодавства вимагають від бухгалтерів птахофабрик великої уваги до нормативних актів і вміння поєднати законодавчі вимоги та управлінські вимоги бізнесу щодо формування інформації про витрати.

В Україні на сьогоднішній день існує декілька рівнів нормативно-правового регулювання обліку і контролю процесу виробництва на підприємствах. Зокрема, на першому рівні даний процес регламентується Конституцією України, на другому – законами та підзаконними нормативно-правовими актами, на третьому – Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, на четвертому – Методичними рекомендаціями з ведення бухгалтерського обліку, на п'ятому – внутрішніми документами підприємства (розпорядженнями та наказами).

Розглянемо ієрархічну структуру, де зображено всі рівні нормативно-правового регулювання обліку та аналізу операційних витрат, що наведено на рис. 1.6.

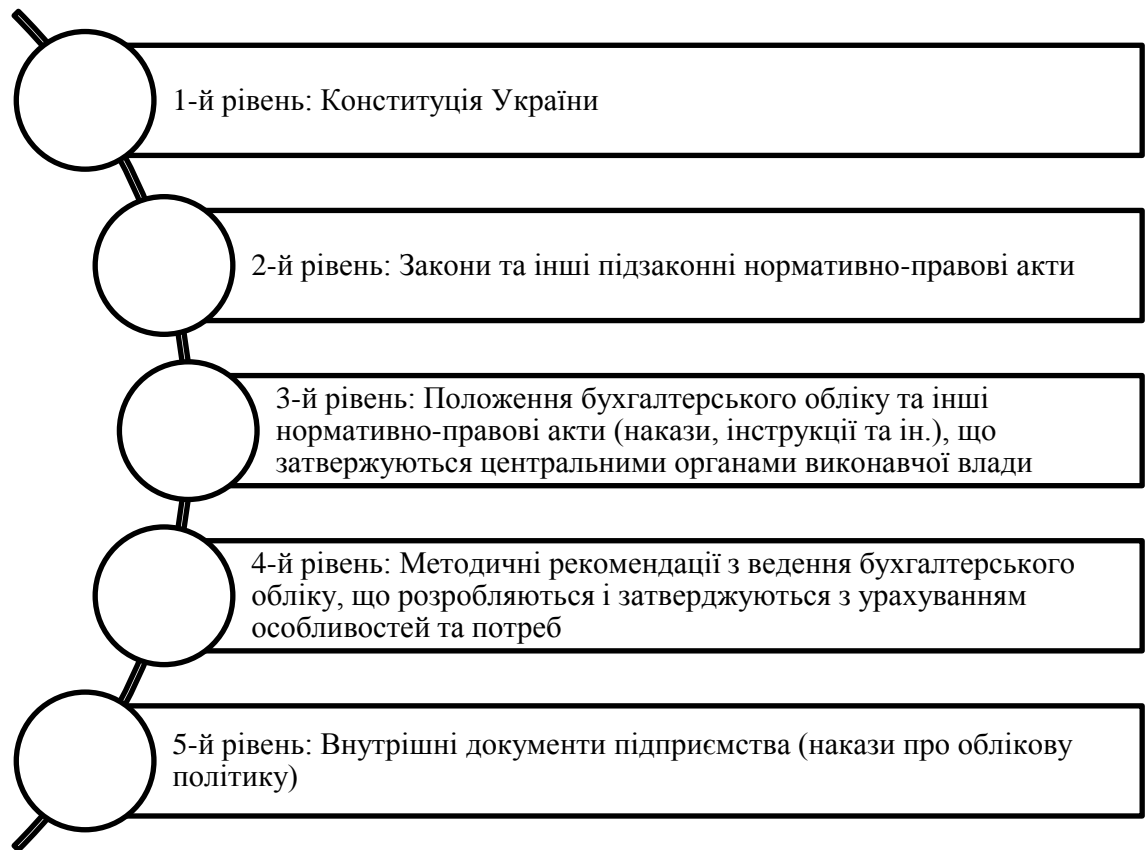

Рис. 1.6. Структура нормативно-правових документів, що регулює організацію обліку і контролю витрат підприємства на вирощування бройлерів [11, с. 80]

В Україні для якісної організації обліку виробничих витрат необхідно організувати бухгалтерський, управлінський та податковий облік.

Це абсолютно різні види обліку, але при цьому вони поєднані в інтегровану систему і повинні бути організовані з мінімальними витратами людських ресурсів, але з максимальною віддачею по інформаційному забезпеченню.

При цьому необхідно дотримуватися як вимог спеціальних нормативних актів щодо організації обліку витрат, так і вимог загального законодавства України. Огляд нормативно-правової бази та законодавчих документів, які регулюють питання обліку і контролю витрат підприємства, наведено в табл. 1.2.

Нормативно-правові документи, які регулюють питання організації обліку і контролю витрат підприємства

Нормативно-правовий документ	Стислий зміст
«Конституція України» [19]	Розкриває загальні положення, що регулюють діяльність підприємства. Правові основи їх функціонування
«Господарський кодекс України» [9]	Розкриває різні форми власності суб'єктів господарювання, порядок їх взаємовідносин між собою та з власниками
«Податковий кодекс України» [39]	Визначається склад витрат операційної діяльності підприємства
П(С)БО 16 «Витрати» [41]	Передбачає як інформація про витрати повинна бути відображена в обліку і основні підходи до організації такого обліку на підприємствах.
П(С)БО 30 «Біологічні активи» [42]	Визначається сутність поняття витрат, які призначені для продажу біологічних активів
Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [32]	Визначає призначення рахунків, що наведені в плані рахунків та розкриває, що відображати на дебеті і кредиті.
Про затвердження типових форм первинного обліку [31]	Впровадження типових форм первинного обліку витрат

У міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) немає окремих стандартів, які регулюють облік і порядок відображення у звітності витрат, однак доцільно навести окремі положення різних МСФЗ з даного питання:

- МСБО 2 «Запаси»: регулює оцінку і контроль витрат за матеріалами [28];

- МСБО 16 «Основні засоби»: регулює оцінку і контроль витрат по амортизації [26];

МСБО 19 «Виплати працівникам»: регулює оцінку і контроль витрати з питань оплати праці [27].

Міжнародна практика також не містить окремого визначення обліку і контролю витрат у стандартах бухгалтерського обліку (МСБО). В загальному, згідно з МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 2 «Запаси», МСБО 16 «Основні засоби», МСБО 18 «Дохід», МСБО 23 «Витрати на позики», МСБО 38 «Нематеріальні активи» класифікацію витрат пропонується здійснювати, наприклад, за характером придбання матеріалів, витрат на рекламу, амортизації, виплат працівникам та транспортні витрати [24].

Отже, на сьогоднішній день, не дивлячись на значну кількість нормативних актів на законодавчому рівні залишаються не вирішеними важливі питання методології й організації управлінського обліку і контролю виробничих витрат птахофабрик. Проблемним є також різниці визнання, оцінки і класифікації операційних витрат згідно національних й міжнародних стандартів, що потребує уважного вивчення нормативних активів в залежності від того за якими стандартами ведеться облік на конкретній птахофабриці.

Висновки до розділу 1

1. Процес вирощування птиці на підприємстві вимагає наявності матеріально-технічних ресурсів (засоби праці), сировини для формування кінцевого продукту, а також кадрового складу для виконання комплексу робіт. Витрати на підприємстві формуються в процесі виробництва готової продукції. Науковці розглядають економічний та бухгалтерський підходи до обліку витрат. На рівні держави встановлено, що умови визнання витрат повинні відповідати сутності сформованих витрат, які є підставою для подальшого їх відображення в обліку підприємства.

2. Узагальнюючи підходи науковців та ті, що наведені у нормативно-правових актах, можна сказати, що для потреб відображення в обліку

витрати включають в себе конкретне витрачання різних видів ресурсів, що повинно бути правдиво відображено в обліку.

3. Формування витрат є необхідним у процесі вирощування бройлерів на підприємстві. При вирощуванні бройлерів утворюється низка певних технологічних процесів, які передбачають відповідну структуру та рівень витрат. Це означає, що в процесі виробництва виконується комплекс відповідних робіт, які вимірюються та фіксуються в інформаційних джерелах. Підприємство має право самостійно визначати склад та перелік виробничих витрат на які впливає цілий ряд чинників.

4. Облікова функція управлінської системи на підприємстві вимагає виокремлення конкретних завдань обліку витрат на вирощування бройлерів для потреб управління підприємством. Ці завдання в подальшому повинні бути тісно пов'язані зі здійсненням процедур контролю. Лише реальні, а не формальні дії з контролю за вирощуванням бройлерів здатні забезпечити керівництву інформацією для прийняття подальших управлінських рішень та оптимізації стратегії діяльності підприємства.

6. На сьогоднішній день, не дивлячись на значну кількість нормативних актів, на законодавчому рівні залишаються не вирішеними важливі питання методології й організації управлінського обліку і контролю виробничих витрат птахофабрик. Проблемним є також різниці визнання, оцінки і класифікації операційних витрат згідно національних й міжнародних стандартів, що потребує уважного вивчення нормативних активів в залежності від того за якими стандартами ведеться облік на конкретній птахофабриці.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПТАХОФАБРИЦІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Птахофабрика Травнева» – підприємство, яке займається виробництвом охолодженої якісної курятини та реалізує її у південно-східному регіоні України.

За останні роки на підприємстві, яке має 40-річну історію (колишня назва – «Синельниківська птахофабрика»), було відновлено виробництво і впроваджено нову стратегію роботи, яка базується на принципах якості, сервісності та клієнтоорієнтованості.

Сьогодні на птахофабриці використовується виключно високоякісний збалансований комбікорм власного виробництва. Курятина є свіжою, натуральною та неін'єктованою. Окрім курячої тушки промислової обробки підприємство також пропонує «курку по-домашньому», під час виробництва якої використовується винятково ручна праця [35].

Основним видом діяльності досліджуваної птахофабрики є виробництво м'яса свійської птиці, хоча в статі передбачені і інші види діяльності, якими може займатися підприємство.

Головне правило підприємства – виробляти смачне, натуральне м'ясо.

Перевагами ТОВ «Птахофабрика Травнева» є:

- курятина птахофабрики має відмінні смакові властивості та органолептичні показники, притаманні натуральному м'ясу;
- птиця вигодовується якісними кормами, виготовленими за власною рецептурою під суворим контролем фахівців з якості;
- на підприємстві не використовуються гормони росту, консерванти ін'єкції для курей.

Загальну характеристику ТОВ «Птахофабрика Травнева» наведено в

табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ТОВ «Птахофабрика Травнева»

Зміст необхідних відомостей	Інформація
Повна та скорочена назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «Птахофабрика Травнева» ТОВ «Птахофабрика Травнева»
Дата проведення державної реєстрації	28.12.2017
Код ЄДРПОУ	41840023
Юридична адреса	52560, Дніпропетровська обл., Синельниківський р-н, с. Луб'янка, вул. Травнева, 1
Вид діяльності (основний)	01.47 Розведення свійської птиці
Інші види діяльності	Інші види КВЕД, пов'язані з розведенням свійської птиці
Статутний капітал	1 400 000 грн.
Форма власності	Приватна, 0%
Керівник	Лупой Роман Олександрович

Місія підприємства: бути лідером ринку з розведення свійської птиці завдяки постійному підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності та ефективності бізнес-процесів.

Основними стратегічними напрямками діяльності ТОВ «Птахофабрика Травнева» є:

- здійснювати контроль за витратами виробництва на розведення свійської птиці з метою мінімізації затрат при збереженні високої якості продукції на її виробництво та зменшення впливу на довкілля;
- вкладати кошти в побудову високотехнологічних виробничих підрозділів та закуповувати лише високоякісне обладнання, що, в свою чергу, може знизити залежність від зовнішніх постачальників і коливань цін на ринку;
- займатися збільшенням земельного банку;
- просувати продукцію підприємства на національних та міжнародних ринках.

В табл. 2.2 наведено оцінку майна та капіталу ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

Оцінка майна та капіталу ТОВ «Птахофабрика Травнева»
за 2018-2022 рр., тис. грн.

Вид активів (майна) та пасивів (капіталу)	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
Майно – усього	0,9	3296,7	6145,9	7876,7	11656,9	353.6
Необоротні активи	-	1641,8	1594,7	4142,7	7820,6	476.3
Основні засоби	-	780,6	733,5	3281,5	2776,1	355.6
Оборотні активи	-	1654,9	4551,2	3734,0	3836,3	231.8
Запаси	-	-	369,7	903,1	12,6	-
Поточна дебіторська заборгованість	-	1488,0	3955,0	1521,6	1927,1	129.5
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	0,9	1,3	80,1	4,6	72,5	5576.9
Інші оборотні активи	-	165,6	146,4	1304,7	1824,8	1101.9
Капітал – усього	-	3296,7	6145,9	7876,7	11656,9	353.6
Власний капітал	0,9	1429,5	1464,9	1830,4	1876,3	131.3
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400,0	1400,0	1400,0	1400,0	1400,0	-
Зобов'язання і забезпечення	-	1867,2	4681,0	6046,3	9780,6	523.8
Поточні зобов'язання	-	1867,2	4681,0	6046,3	9780,6	523.8
Поточна кредиторська заборгованість	-	1211,6	3850,9	705,4	1170,0	-96.5

За результатами оцінки майна та капіталу ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що у 2018 році у підприємства майже відсутні результати діяльності оскільки воно було лише створеним у кінці 2017 року. Протягом 2019-2022 рр. на підприємстві зросли показники необоротних активів (476,3%), оборотних активів (231,8), основних засобів (355,6%), поточної дебіторської заборгованості (129,5), грошей, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій (5576,9), інших оборотних активів (1101,9), капіталу (353,6%), власного капіталу (131,3), зобов'язань та забезпечення (523,8). Без зміни залишився показник зареєстрованого (пайового) капіталу, що становив 1400 тис. грн. В той же час

зменшився обсяг запасів з 369,7 тис. грн. у 2020 році до 12,9 тис. грн. у 2022 році та показник поточної кредиторської заборгованості (-96,5). Витрати майбутніх періодів, необоротні активи, утримувані для продажу та довгострокові зобов'язання протягом аналізованого періоду на підприємстві відсутні. Загалом, аналіз фінансової звітності показує позитивні тенденції в розвитку ТОВ "Птахофабрика Травнева».

Враховуючи, що основними ресурсами на базі яких здійснюється виробництво м'яса птиці є засоби праці, що в обліку виступають як основні засоби підприємства, розглянемо інформацію про їх наявність та зміну вартості протягом досліджуваного періоду на підприємстві (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Вартість та рух основних засобів ТОВ «Птахофабрика Травнева»
за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
Вартість ОЗ на початок року	-	890,7	890,7	1003,6	3905,7	438,5
Надійшло за рік	-	890,7	890,7	1003,6	3905,7	438,5
Вибуло за рік	-	-	-	-	-	-
Вартість ОЗ на кінець року	-	890,7	1003,6	3905,7	4190,8	470,5
Нараховано амортизації за рік	-	110,1	160,0	354,1	790,5	718,0
Знос ОЗ а) на початок року	-	-	110,1	270,1	624,2	-
б) на кінець року	-	110,1	270,1	624,2	1414,7	1284,9

Як уже зазначалося, ТОВ «Птахофабрика Травнева» була зареєстрована в 2017 році, тому на кінець 2018 року, ще своїх основних засобів не мала. Перше придбання основних засобів відбулося у 2019 році і за 4 роки їх вартість зросла більш ніж в 4 рази. Паралельно з цим спостерігаємо і різке зростання зносу основних засобів. Ці витрати впливають на собівартість продукції.

Оцінку руху та функціонального стану основних засобів птахофабрики

представлена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінку руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
Показники руху основних засобів						
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн.	-	+890,7	+112,9	+2902,1	+285,1	-32
Темп зростання (зниження, %)	-	8,9%	112,6%	389,1%	107,2%	1204.5
Темп приросту (зменшення), %	-	91,1%	12,6%	289,1%	7,2%	-7.9
Коефіцієнт оновлення, %	-	8,9%	88,7%	25,6%	93,1%	1046.1
Період оновлення, років	-	1,1	1,1	3,9	1,0%	-90.9
Коефіцієнт розширення, %	-	8,9%	11,2%	74,3%	7,2%	80.9
Період обороту, років	-	4,0	5,9	3,1	5,1	127.5
Показники функціонального стану основних засобів						
Коефіцієнт зносу, а) на початок року, %	-	-	-	26,9%	15,9%	-
б) на кінець року	-	11,0%	11,0%	62,1%	36,2%	329.1
Коефіцієнт придатності, % а) на початок року	-	-	-	73,1%		-
б) на кінець року	-	89%	89%	37,9%	-	-

За результатами оцінки руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що протягом 2018-2019 рр. на підприємстві були відсутні показники зносу ОЗ на початок року. Також на підприємстві відсутні показники ОЗ за рік, що вибули. В цілому ж показники руху основних засобів протягом 2019-2022 рр. на підприємстві продемонстрували тенденцію

до зменшення: ОЗ зменшилися на -32; темп зменшення – -7,9; період оновлення (років) – -90,9; коефіцієнт розширення – 80,9. Однак за даний період темп зростання руху ОЗ становив 1204,5. На кінець року коефіцієнт зносу основних засобів становив 329,1, а коефіцієнт придатності відсутній.

В табл. 2.5 наведено фінансові результати діяльності ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

Таблиця 2.5

Фінансові результати діяльності ТОВ «Птахофабрика Травнева»
за 2018-2022 рр., тис. грн.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	-	6066,7	8541,5	8246,4	17202,8	283,6
Операційні витрати, у т.ч.:	-	1044,5	2549,5	1015,7	1775,1	169,9
а) собівартість реалізованої продукції						
г) інші операційні витрати	0,1	4986,1	5948,8	6784,9	15186,6	304,6
Валовий прибуток (збиток)	-	1080,6	5992	7230,7	15427,7	1427,7
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції	-	17,8%	70,1%	82,2%	88,2%	495,5
Фінансові та інвестиційні витрати	-	-	-	-	1,5	-
Фінансовий результат до оподаткування	0,1	36,1	43,2	445,8	240,6	666,5
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	6,5	7,8	80,2	194,7	2995,4
Чистий прибуток (збиток)	0,1	29,6	35,4	365,6	45,9	155,1
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції	1,0%	0,4%	0,4%	4,4%	0,2%	-50
Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	1,0%	2,7%	0,5%	5,0%	0,2%	-7,4

Проаналізувавши фінансові результати ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що протягом аналізованого періоду на підприємстві поступово зростали показники чистого доходу від реалізації продукції, а також операційних витрат (собівартість реалізованої продукції), валового прибутку, фінансового результату до оподаткування, доходу з податку на прибуток та чистого прибутку. Чистий збиток у % до чистого доходу від реалізації продукції склав -50, а чистий збиток у % до валового прибутку склав -7,4.

В табл. 2.5 наведено оцінку фінансової стійкості ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

Таблиця 2.6

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Птахофабрика Травнева»
за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
1. Показники структури капіталу						
Коефіцієнт автономії	0,1	0,43	0,23	0,23	0,16	-37,2
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,9	0,56	0,76	0,76	0,83	148,2
Коефіцієнт фінансування	-	0,76	0,31	0,30	0,19	-25
Коефіцієнт фінансового ризик	-	1,32	3,17	3,34	5,22	395,5
2. Показники стану оборотних активів						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-	-2,12	-1,29	-2,31	-5,94	-280,2
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-	4,23	0,02	7,71	0,07	-1,7
3. Показники стану основного капіталу						
Коефіцієнт реальної вартості майна	-	0,34	0,17	0,53	0,23	-67,6
Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні	-	0,23	0,11	0,41	0,23	-
Коефіцієнт накопичення амортизації	-	0,12	0,26	1,59	0,33	275
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	-	1,00	2,85	0,90	0,49	49

За результатами оцінки фінансової стійкості ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що коефіцієнти автономії та концентрації залученого капіталу не відповідають нормативним значенням. В той же час на підприємстві збільшувався коефіцієнт фінансового ризику, а коефіцієнт фінансування продемонстрував найбільш нестабільну динаміку. Негативна динаміка простежується також за коефіцієнтами реальної вартості майна (-67,6), маневреності власного капіталу (-280,2%), автономії (-37,2) та маневреності власних оборотних коштів (-1,7). Суттєво зріс також коефіцієнт накопиченої амортизації (275). Взагалі відсутніми на підприємстві є коефіцієнти довгострокового залучення позикових коштів, структури залученого капіталу, забезпеченості оборотних коштів та забезпеченості запасів. Все це дає змогу стверджувати, що фінансовий стан ТОВ «Птахофабрика Травнева» є кризовим.

В додатку А наведено оцінку ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

За результатами оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що на підприємстві у 2018 році спостерігалися лише високоліквідні активи (0,9 тис. грн.). У 2019 році на підприємстві були відсутніми низьколіквідні активи. Середньострокові активи спостерігаються на підприємстві протягом усього аналізованого періоду. Говорячи про зобов'язання, то в ТОВ «Птахофабрика Травнева» наявні лише найбільш строкові та короткострокові зобов'язання, а довгострокові відсутні. Відповідно можна скласти такі пропорції: $A1 < P1$; $A2 > P2$, тобто баланс підприємства є неліквідним. Зіставити низьколіквідні активи з догостроковими зобов'язаннями також неможливо через відсутність показників, що не дозволяє визначити перспективну ліквідність підприємства.

Оцінка платоспроможності ТОВ «Птахофабрика Травнева» дає

підставу зробити висновок, що протягом аналізованого періоду коефіцієнт абсолютної ліквідності, проміжний коефіцієнт покриття, коефіцієнт покриття та коефіцієнт загальної платоспроможності не відповідають нормативним, що говорить про недостатню платоспроможність підприємства.

Оцінка оборотності оборотних активів за аналізований період продемонструвала, що на підприємстві спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації продукції, а також зростає середньорічна вартість оборотних активів (3785,1 тис. грн. у 2022 році). Коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився на 61,6, а коефіцієнт завантаження оборотних активів збільшився на 200. Тривалість одного обороту оборотних активів становила 80 днів у 2022 році (у порівнянні з 2019 збільшилася на 162,3).

В додатку Б наведено оцінку ділової активності ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

За результатами оцінки ділової активності ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що майже всі коефіцієнти обертання на підприємстві поступово збільшуються, що свідчить про прискорення оборотності активів і пасивів, а відтак – зростання ділової активності.

В додатку В наведено комплексну (рейтингову) оцінку фінансового стану ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2019 рр.

З комплексної (рейтингової оцінки) фінансового стану ТОВ «Птахофабрика Травнева» можна зробити висновок, що підприємство за 2018-2022 рр. мало середній рейтинг фінансового стану, що вказує на певну кількість негативних показників у звітності. Найбільше на підприємстві погіршилися показники рентабельності продукції, активів та капіталу у 2022 році, що цілком пояснюється початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року.

2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики

Організація роботи бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева» є важливою складовою управління фінансовими аспектами підприємства, а також організації обліку та контролю. Для забезпечення ефективної роботи бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева» здійснює ряд наступних заходів:

1. На підприємстві розроблено оптимальну лінійну структуру бухгалтерської служби з урахуванням його потреб. Вона включає головного бухгалтера, заступника головного бухгалтера, бухгалтера з виробництва, бухгалтера з оплати праці та касира. Також на бухгалтерську службу підприємства покладено завдання з формування й подання аналітичних звітів, здійснення контролю за фінансовими показниками та виробничою діяльністю, а також з проведення касових операцій.

Організаційну структуру бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева» наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Організаційна структура бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева»

2. На підприємстві визначено внутрішні процедури та правила обліку, які використовує у своїй роботі бухгалтерська служба. Одним із таких

документів є Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева». Завдяки даному Положенню бухгалтери уникають помилок при обліку, а також забезпечується однаковий підхід до обліку і контролю фінансових операцій.

3. Бухгалтерська служба підприємства використовує сучасні бухгалтерські програми та системи для ведення обліку фінансових результатів. Вони полегшують процес обробки даних, зменшують ризик помилок та забезпечують зручний доступ до облікової інформації.

Якісні характеристики бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева» наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Якісні характеристики бухгалтерської служби
ТОВ «Птахофабрика Травнева»

Посада	Наявність вищої освіти	у т.ч. за фахом	Рік закінчення ЗВО	Підвищення кваліфікації	Вік працівника	Програмні продукти, якими володіє
Головний бухгалтер	Так	Так	2003	Так	42	1С «Бухгалтерія» MEDok
Заступник головного бухгалтера	Так	Так	2014	Так	31	1С «Бухгалтерія» MEDok
Бухгалтер з оплати праці	Так	Так	2016	Так	28	1С Бухгалтерія
Бухгалтер з виробництва	Так	Так	2010	Так	37	1С «Бухгалтерія» MEDok
Касир	Так	Так	2018	Так	26	-

4. Бухгалтерська служба постійно вивчає зміни у податковому законодавстві України та дотримується всіх податкових зобов'язань, які стоять перед підприємством. Правильне ведення податкового обліку допомагає ТОВ «Птахофабрика Травнева» уникати штрафів та проблем з податковими органами.

5. Бухгалтерська служба підприємства проводить ретельний аналіз

фінансової діяльності підприємства, виявляє тенденції та ризики, а також вживає необхідних заходів для покращення фінансової стабільності.

6. На підприємстві забезпечується постійне навчання та підвищення кваліфікації для працівників бухгалтерської служби, оскільки у бухгалтерському обліку постійно відбувається велика кількість змін, яких мають дотримуватися бухгалтери у своїй роботі.

7. На підприємстві забезпечується ефективна комунікація між бухгалтерською службою та іншими підрозділами підприємства, а також зовнішніми партнерами (наприклад, інвестори, аудиторі, банківські установи та податкові органи).

Взаємозв'язок бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева» з іншими структурними підрозділами наведено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Взаємозв'язок бухгалтерської служби ТОВ «Птахофабрика Травнева» з іншими структурними підрозділами

8. Бухгалтерська служба використовує автоматизовані системи для оптимізації всіх бухгалтерських операцій, таких як опрацювання рахунків, оплата податків, нарахування заробітної плати.

9. На підприємстві забезпечується захист облікових даних від несанкціонованого доступу та зберігаються резервні копії важливих фінансових документів.

10. Бухгалтерська служба постійно слідкує за змінами у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку й фінансової звітності, а також вчасно адаптує практику своєї діяльності відповідно до них.

В цілому можна сказати, що бухгалтерська служба ТОВ «Птахофабрика Травнева» повністю відповідає вимогам, які встановлені стосовно неї на підприємстві, а її працівники якісно виконують поставлені перед ними завдання. Бухгалтерська служба повністю оснащена усім необхідним матеріально-технічним забезпеченням, програмами для електронного документообігу та ведення бухгалтерського обліку, а також засобами зв'язку.

2.3. Стан первинного, синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат на птахофабриці

Облік виробничих витрат на птахофабриці є важливою частиною бухгалтерського обліку ТОВ «Птахофабрика Травнева», який допомагає йому контролювати свої фінансові ресурси, планувати бюджети і приймати ефективні управлінські рішення.

Складові елементи витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей включають в себе:

- корми для курей (основна стаття витрат, що включає закупівлю готових кормосумішей, вітамінів, добавок);
- витрати на опалення та вентиляцію: забезпечення оптимального мікроклімату в пташниках, особливо в холодну пору року;
- освітлення: витрати на електроенергію для освітлення пташників, що важливо для підтримання продуктивності курей;

- амортизація обладнання та споруд: витрати на обслуговування, ремонт та амортизацію обладнання та пташників;
- здоров'я та ветеринарні послуги (вакцинація, лікування хвороб, діагностику стану здоров'я курей);
- прямі витрати на оплату праці персоналу;
- прямі матеріальні витрати (закупівля кормів, ветпрепаратів, вакцинація, діагностика хвороб тощо);
- загальновиробничі витрати (утилізація відходів, транспортування кормів, курей, відходів);

В ТОВ «Птахофабрика Травнева» виробництво представлене птахівництвом, зокрема, вирощуванням курей. Кури в бухгалтерському обліку визнаються поточними біологічними активами. Відповідно до нормативних вимог ці активи можна оцінити за первісною або справедливою вартістю. Відповідно до Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева» поточні біологічні активи оцінюються за первісною вартістю.

Витрати на вирощування курей на підприємстві підтверджуються документально. Всі необхідні документи, де підтверджуються дані витрати, зафіксовано в графіку документообігу відповідно до Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева».

Витрати по догляду за птицею знаходять своє відображення в оплаті праці персоналу, який займається безпосередньо даною роботою. Оплата праці такого персоналу на підприємстві носить відрядний характер, тому виникає необхідність відобразити кількість відпрацьованих годин, виконаний обсяг робіт, кількість отриманої продукції, і здійснити розрахунок з працівниками за виконану роботу. Для цього бухгалтером з оплати праці формується розрахункова відомість за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel. Потім за допомогою програми 1С: Бухгалтерія розраховуються суми податків, єдиного соціального внеску (ЄСВ) та зборів.

Далі платіжна відомість передається до банківської установи, яка виплачує заробітну плату працівникам на карткові рахунки.

Процес вирощування курей пов'язаний з матеріальними витратами (витрати кормів, засобів по догляду за птахами, ветеринарних препаратів тощо). Ці витрати здійснюються в місцях вирощування курей відповідальним за це персоналом, який складає підтверджуючі документи стосовно матеріальних витрат – відомість витрати кормів, акти на списання засобів по догляду за птицею, акти на списання ветеринарних препаратів.

Витрати на утримання ферм, де безпосередньо відбувається вирощування курей, знаходять своє відображення у сумі нарахованої амортизації, облік якої ведеться бухгалтером з виробництва в програмі 1С: Бухгалтерія (розділ «Нарахування амортизації»). Відповідно до Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева» амортизація нараховується щомісяця прямолінійним методом.

Вартість робіт та послуг, які необхідні підприємству по догляду в процесі вирощування курей, відображається у звітах про витрачені запаси, актах виконаних робіт та рахунках-фактурах.

В галузі птахівництва готовою продукцією можна вважати приріст живої ваги. Для обліку виходу продукції ТОВ «Птахофабрика Травнева» дані фіксуються в таких документах як акт на оприбуткування приплоду птиці, розрахунки вартості приплоду живої ваги та відомості про зважування птиці. Ці документи складаються бухгалтерською службою в паперовому вигляді з подальшим внесенням даних до програми 1С: Бухгалтерія.

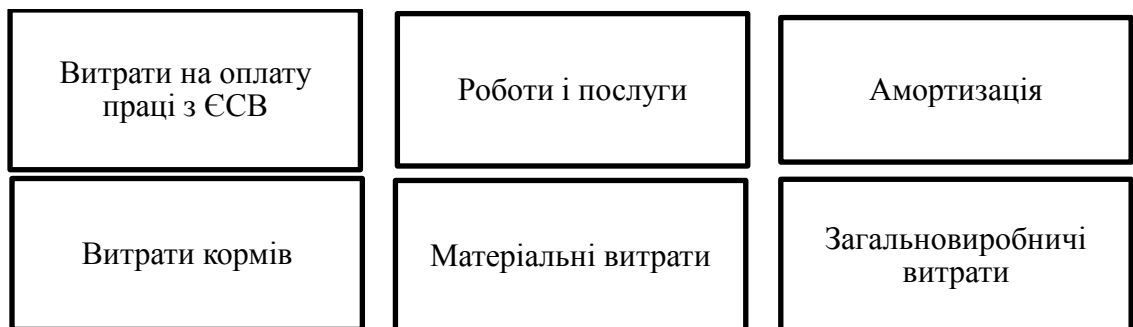

Рис. 2.3. Статті витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей

Загальновиробничі витрати ТОВ «Птахофабрика Травнева» формуються на спеціальному рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», а на кінець звітного періоду даний рахунок закривається шляхом розподілу витрат. В галузі птахівництва цей розподіл на підприємстві відбувається відповідно до суми витрат окрім вартості кормів та ветпрепаратів, які використовуються для годування та випоювання курей.

Облік витрат на вирощування курей ведеться на рахунку 231. Цей рахунок зафіксовано підприємством в робочому плані рахунків до Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева». До дебету даного рахунку відбувається накопичення витрат в автоматичному режимі в програмі 1С: Бухгалтерія, а по кредиту відбувається накопичення даних з виходу готової продукції.

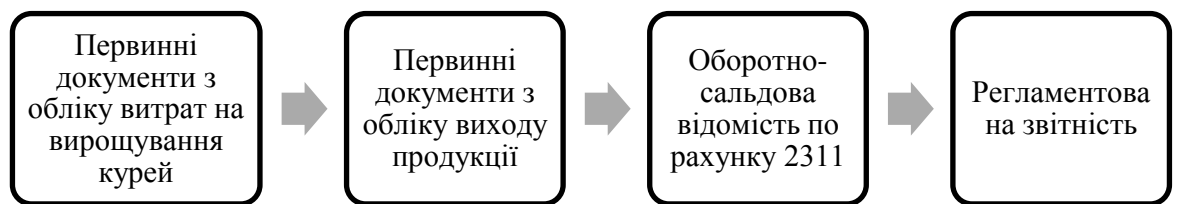

Рис. 2.4. Схема обліку витрат на вирощування курей ТОВ «Птахофабрика Травнева»

У Положенні про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева» зазначається, що готова продукція оцінюється за виробничою собівартістю, де оборот по кредиту рахунку 231 дорівнює обороту по дебету, тобто витрати на підприємстві дорівнюють вартості готової продукції.

Для визначення собівартості приплоду і приросту живої ваги курей суму витрат, пов'язаних з їх вирощуванням, яка накопичується за дебетом рахунку 231, необхідно порівняти з кількістю приросту живої ваги за відповідною масою, що також включає вагу отриманого приплоду (кг). З суми витрат виключається сума нормативних витрат на догляд за птицею. Зазначення собівартості приросту живої ваги курей у ТОВ «Птахофабрика

Травнева» здійснюється за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel.

В табл. 2.8 наведено визначення собівартості приросту живої ваги курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева».

Таблиця 2.8

Визначення собівартості приросту живої ваги курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева»

Показник	Джерело даних	Кількість год/жива вага, ц	Вартісний показник, грн
Залишок на початок звітного періоду	Книга обліку руху курей Оборот по дебету рахунку 213	850/150	300000
Приплід	Акти на оприбуткування приплоду	200/2	
Приріст живої ваги	Дані про зважування курей, розрахунки визначення приросту живої ваги	-/100	
Витрати на утримання курей	Оборот по дебету рахунку 2311	-	100000
Виробнича собівартість 1 ц приросту	Оборот по дебету рахунку 2311, приріст	-	$100000 / (2+100) = 980,3$
Виробнича собівартість 1 ц живої ваги	Оборот по дебету рахунку 2311	-	$(300000 + 100000) / (150+2+100) = 1587,3$

Отже, виробнича собівартість приросту живої ваги курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева» становить близько 980 грн. за 1 ц. Саме за цією вартістю бухгалтерська служба оцінює біологічні активи в птахівництві і має змогу сформулювати відповідні записи по рахунку 213 «Поточні біологічні активи за первісною вартістю».

2.4. Напрями удосконалення обліку виробничих витрат на птахофабриці

Удосконалення обліку витрат на вирощування курей може значно покращити ефективність діяльності ТОВ «Птахофабрика Травнева» і

забезпечити більші обсяги прибутків. Для цього підприємству необхідно здійснити ряд наступних заходів.

Перш за все пропонуємо розглянути можливість використання спеціалізованого програмного забезпечення для обліку та аналізу даних, яке допоможе зберігати інформацію про витрати на вирощування курей і виробничі процеси. Прикладами таких програм є QuickBooks, FarmLogs та Agrivi.

Важливо також проводити детальний аналіз витрат, включаючи витрати на корма, ветеринарні препарати, утримання курей та інші фактори. А також постійно зберігати рахунки-фактури для всіх господарських операцій, щоб забезпечити точність обліку. Проведення детального аналізу витрат і збереження рахунків-фактур є фундаментальними аспектами ефективного обліку, які дозволяють ТОВ "Птахофабрика Травнева" не лише оптимізувати витрати, але й покращити прибутковість діяльності. Використання аналітичних інструментів для проведення глибокого аналізу даних по витратах, включаючи сезонні коливання, ефективність постачальників та вплив на собівартість. Аналіз трендів може допомогти прогнозувати майбутні витрати та планувати бюджет більш ефективно.

Для підвищення аналітичності інформації пропонуємо відкрити до існуючого рахунку 231 «Вирощування курей» два субрахунки: 231 «Вирощування курчат табака» та 232 «Вирощування курей бройлерів». Це дасть можливість отримати в обліку окремо інформацію про витрати на вирощування курчат до 21 дня, адже в цьому віці птахофабрика частину молодняка продає на сторону, а частину переводить для подальшого вирощування на м'ясо.

Відсутність розмежування вказаних витрат не дозволяє чітко визначити собівартість курчат табака, адже на сьогодні всі витрати по них облічуються на одному субрахунку. Інформація про запропоновану структуру 231 рахунку наведена на рис. 2.5.

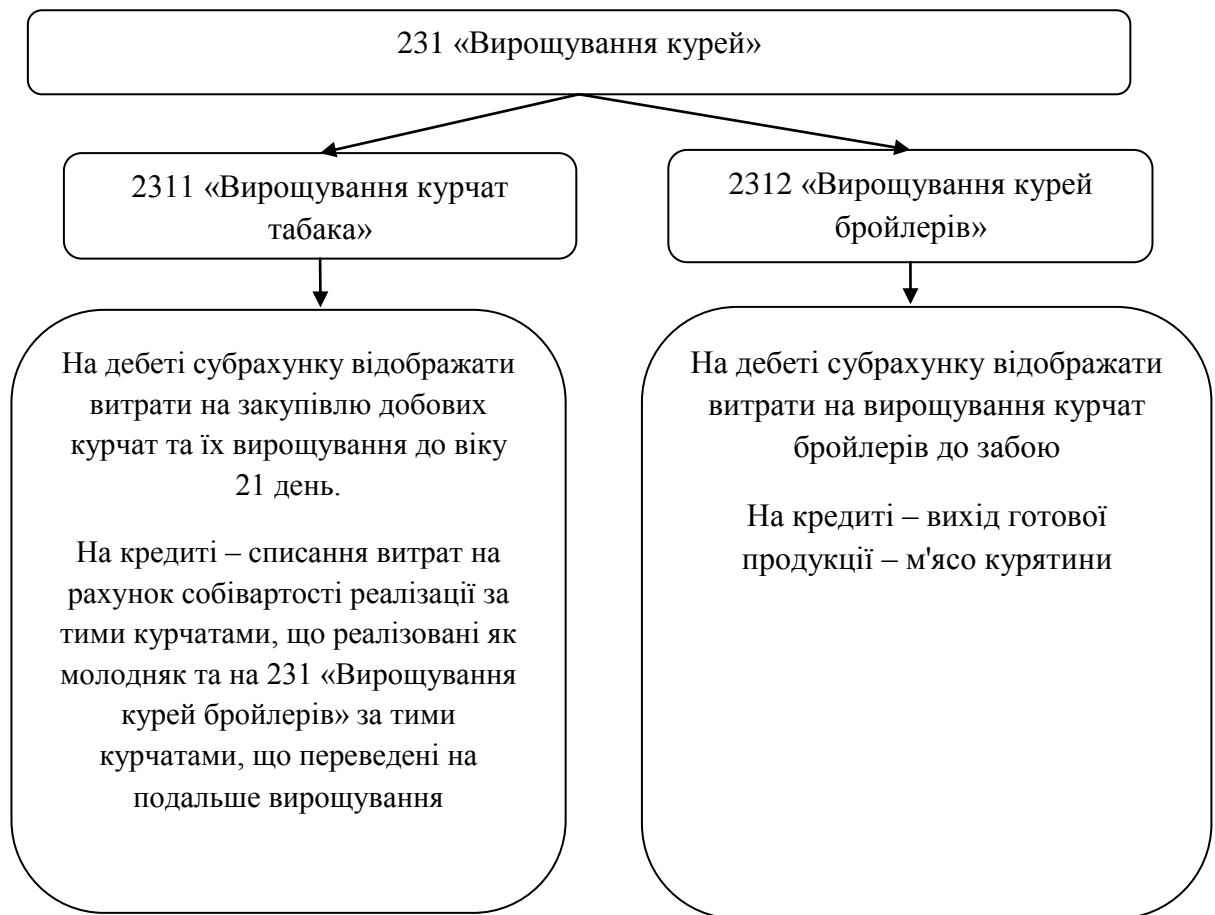

Рис. 2.5. Запропонована структура рахунку 231 «Вирощування курей» для ТОВ «Птахофабрика Травнева»

Маючи таку розбивку фактичних витрат підприємство зможе більш точно визначати фінансові результати отримані від реалізації курятини та молодняку. Крім того, на основі запропонованих субрахунків ми вважаємо за доцільне для управління витратами запровадити на підприємстві такий інструмент управлінського обліку як бюджетування виробничих витрат. Це допоможе визначити найбільш прибуткові напрями діяльності та можливості їх подальшої оптимізації: прогнозувати витрати, встановлювати фінансові цілі, виявляти можливості для зниження витрат, підвищувати прибутковість, підтримувати флексибільність управління

Приклад аналітичної відомості аналізу виконання бюджетних показників за напрямками виробництва (таблиця 2.9)

Аналітична відомості виконання бюджетних показників за напрямками
виробництва
(запропонована форма)

Елементи витрат (рахунок 231	Вид продукції				Разом	
	Курчата табака (до 21 дня) (субрахунок 2311)		Курка (з 21 дня до 35 дня) (субрахунок 2312)		план	факт
	план	факт	план	факт		
Витрати на оплату праці	15000	15600	12000	11500	27000	27100
Матеріальні витрати	13000	12500	10000	9000	22000	21500
Інші витрати	6000	6000	4000	4000	10000	10000
Загальновиробничі витрати	10000	11000	6000	7000	17000	18000
Усього	44000	45100	32000	31500	76000	76600
Вартість приріст живої ваги, грн	35000	36000	24000	25500	59000	61500
Економія (перевитрати) ресурсів	9000	9100	8000	6000	17000	15100

Враховувати можливі втрати готової продукції через несподівані спалахи інфекцій та захворювання птиці, а також інші непередбачувані обставини. Розглянути можливість зменшення цих втрат шляхом покращення умов утримання і ветеринарного догляду.

Важливо також слідкувати за ринковими тенденціями і змінами в попиті на курятину. Це допоможе планувати виробництво і ціноутворення більш ефективно. Планувати використання ресурсів, таких як корм і вода, більш ефективно. Використовувати метод раціонального управління запасами.

В перспективі на підприємстві було б доцільним розглянути можливість впровадження нових технологій у галузі птахівництва, таких як системи моніторингу та автоматизації вирощування курей, забезпечити навчання і розвиток персоналу з питань сучасних методів обліку вирощування курей та ефективного управління господарськими операціями.

Зазначені заходи можуть сприяти покращенню ефективності та прибутковості ТОВ «Птахофабрика Травнева».

Висновки до розділу 2

1. Комплексна (рейтингова оцінка) фінансового стану ТОВ «Птахофабрика Травнева» показала, що підприємство за 2018-2022 рр. мало середній рейтинг фінансового стану, що вказує на певну кількість негативних показників у звітності. Найбільше на підприємстві погіршилися показники рентабельності продукції, активів та капіталу у 2022 році, що цілком пояснюється початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року.

2. Бухгалтерський облік ТОВ «Птахофабрика Травнева» покладено на бухгалтерську службу, яку очолює головний бухгалтер. Окрім цього у складі бухгалтерської служби працює заступник головного бухгалтера, бухгалтер з оплати праці, бухгалтер з виробництва та касир, які мають вищу освіту, відповідний досвід роботи та пройшли курси з підвищення кваліфікації.

3. Облік на підприємстві здійснюється з використанням комп'ютерних програм 1С: Бухгалтерія, MEDok. Первинні документи формуються на підприємстві безпосередньо в місцях здійснення господарських операцій, а дані з цих документів вносяться у вище перераховані програми. Головним розпорядчим внутрішнім документом підприємства є Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева».

4. У ТОВ «Птахофабрика Травнева» документи, які підтверджують витрати в галузі птахівництва, фіксуються в графіку документообігу відповідно до Положення про облікову політику. Облік витрат на вирощування курей ведеться на рахунку 231. Цей субрахунок зафіксований в робочому плані рахунків до Положення про облікову політику. До дебету рахунку 231 відбувається накопичення витрат в автоматичному режимі в програмі 1С: Бухгалтерія, а по кредиту відбувається накопичення даних з виходу готової продукції. Готова продукція птахівництва ТОВ «Птахофабрика Травнева» оцінюється за виробничою собівартістю.

5. Серед напрямів удосконалення обліку витрат на вирощування курей

ТОВ «Птахофабрика Травнева» було запропоновано розширити структуру рахунку 231 «Вирощування курей» шляхом доповнення його двома субрахунками: «Вирощування курчат табака» та 232 «Вирощування курей бройлерів», що дозволить виокремити інформацію про витрати на вирощування курчат до віку 21 день і визначати фінансовий результат від їх реалізації на сторону.

б. Обґрунтована необхідність застосування такого інструментарію управлінського обліку як бюджетування з відображенням результатів виконання бюджетів у Аналітичній відомості аналізу виконання бюджетних показників за розробленою формою. Це дозволить детальніше аналізувати витрати та ефективність виробничих процесів на різних етапах вирощування курей в розрізі елементів.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ВИРОЩУВАННЯ КУРЕЙ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Елементи та завдання системи контролю витрат на вирощування курей

Облікова функція системи управління підприємством тісно пов'язана з реалізацією контрольних процедур і має на меті забезпечити точний облік та контроль над фінансовими операціями та ресурсами підприємства. Головацька С.І. та Сашко О.П. у своїх працях підтверджують дану думку і зазначають, що «контроль є однією з функцій менеджменту, яка дає змогу підприємству своєчасно виявляти та усувати ті чинники, які стають на заваді ефективному веденню господарсько-виробничої діяльності» [7, с. 37].

Контрольна функція за витратами підприємства може здійснюватися як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях. На зовнішньому рівні контрольна функція здійснюється представниками Державної податкової служби України з метою перевірки дотримання податкового законодавства у разі несплати податкових зобов'язань чи невчасно поданих податкових відомостей. Витрати на виробництво формують розмір отриманого прибутку з якого впливає нарахування податку на прибуток, тому представники ДПСУ мають ретельно перевірити процес формування витрат на вирощування курей, що спонукатиме бухгалтерську службу якісно виконувати роботу, пов'язану зі складовими елементами витрат.

Для уникнення негативних наслідків перевірки уповноваженими на те особами ДПСУ підприємству варто самостійно проводити контрольні заходи, які допоможуть забезпечити перевірку формування рівня і структури витрат на вирощування курей. Складові елементи системи контролю витрат на підприємстві наведено на рис. 3.1.

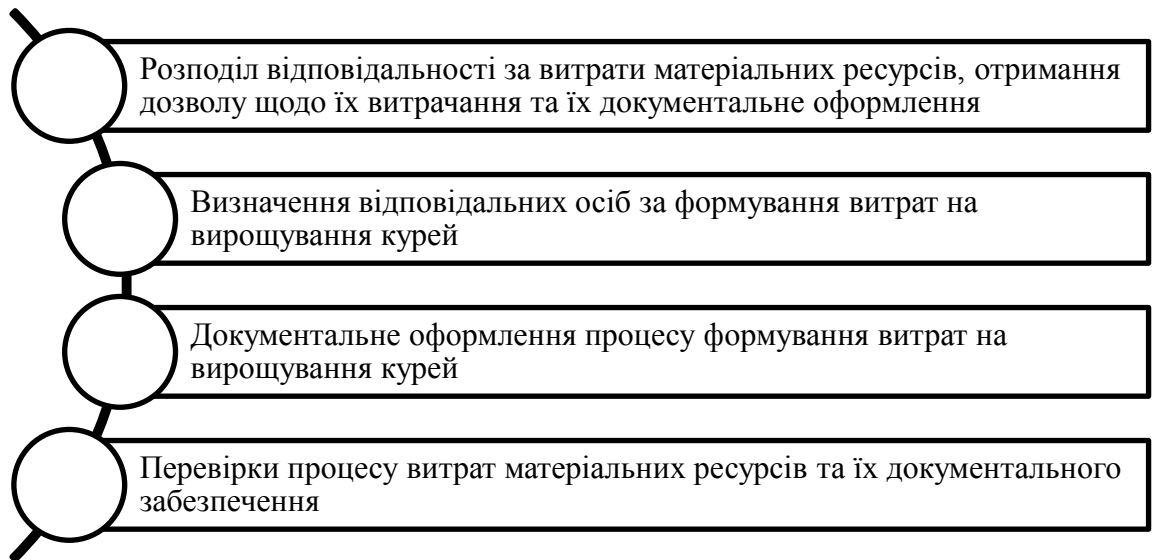

Рис. 3.1. Елементи системи контролю витрат на вирощування курей на підприємстві [Гончарук, с. 239]

Проаналізувавши елементи системи контролю витрат на вирощування курей, основна увага зосереджується на необхідності врахування їх впливу на процес прийняття управлінських рішень на підприємстві. Завдання контролю обліку витрат на вирощування курей наведено на рис. 3.2.

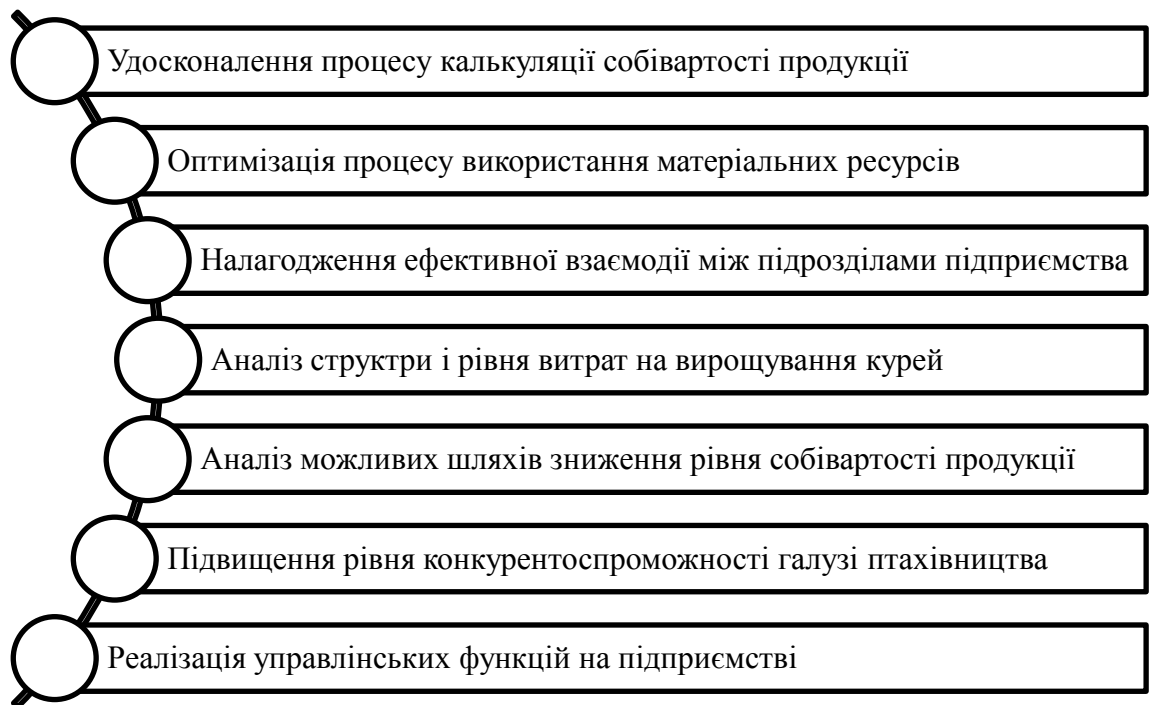

Рис. 3.2. Завдання контролю обліку витрат на вирощування курей на підприємстві [23, с. 37]

Бондаренко Н.М. та Гузь В.С. у своїх дослідженнях акцентують увагу на тому, що «контрольна діяльність за витратами на виробництво продукції є важливою частиною управління підприємством. Вона допомагає підприємству ефективно управляти витратами та забезпечує оптимізацію виробництва» [3, с. 52]. Саме тому виникає необхідність розробки ефективних шляхів здійснення контролю витрат на вирощування курей, а також необхідно визначити основні положення щодо процедур контролю у Положенні про облікову політику підприємства із затвердженням графіків періодичного проведення таких заходів в процесі здійснення господарсько-виробничої діяльності.

На думку науковців, головною метою контрольних дій за витратами на вирощування курей є забезпечення ефективного управління ресурсами підприємства для досягнення максимальної ефективності та прибутковості [3, с. 53].

Система внутрішнього контролю має бути організована структуровано та цілеспрямовано для забезпечення ефективного функціонування підприємства і запобігання можливим ризикам і зловживанням [7, с. 39]. Для цього необхідно:

- визначити завдання, які потрібно виконати для реалізації контролю витрат на вирощування курей;
- оцінити потенційні ризики, які можуть виникати в процесі функціонування підприємства (фінансові, операційні, зловживання та управління);
- встановити конкретні контрольні процедури, які допоможуть запобігти ризикам та забезпечать правильність ведення господарських операцій;
- правильно розподілити повноваження між працівниками підприємства;
- постійно проводити моніторинг та оцінку ефективності контрольних процедур;

- враховуючи результати моніторингу і оцінки, постійно вдосконалювати систему внутрішнього контролю, при необхідності вносити зміни та коригувати її для підвищення ефективності;

- документувати та забезпечувати вільний доступ працівників до даних, які було отримано в процесі контролю.

Особливу увагу слід також приділяти контролю за бухгалтерськими операціями. На цьому наголошують науковці: «контроль за бухгалтерськими операціями здійснюють спеціально уповноважені на це особи з метою перевірки щодо правильності ведення господарських операцій до їх здійснення або перед їх завершенням на підставі первинних документів та реєстрів даних, а також з метою правильності ведення бухгалтерського обліку» [7, с. 39].

Бондаренко Н.М. та Гузь В.С. зазначають, що «сучасні українські підприємства не в повній мірі використовують всі можливості внутрішнього контролю, а також дуже часто він носить суб'єктивний характер, і саме тому необхідно приділяти значну увагу його якості для подальшого прийняття управлінських рішень» [3, с. 53].

Таким чином, можна сказати, що інформація про формування витрат має важливе значення для створення ефективної управлінської системи на підприємстві, а також дає змогу підвищити рівень платоспроможності підприємства. Саме тому виникає необхідність у проведенні подальших досліджень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення системи контролю витрат на вирощування курей.

3.2. Стан контрольних процедур формування витрат на вирощування курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева»

У ТОВ «Птахофабрика Травнева» внутрішній контроль за формуванням витрат на вирощування курей організовано за допомогою

певних видів перевірок. В процесі формування витрат підприємство проводить перевірку розміру витрат на завершене виробництво, а перед складанням річної фінансової звітності на підприємстві організовується інвентаризація.

Також раз в квартал ТОВ «Птахофабрика Травнева» проводить інвентаризацію ТМЦ, у т.ч. тих, які зберігаються у виробничих підрозділах у матеріально-відповідальних осіб, і які планується використати в процесі виробництва.

Процес інвентаризації проводиться за наказом керівника підприємства та шляхом створення спеціальної комісії, яка також створюється на підставі наказу. Також може відбуватися позапланова інвентаризація у зв'язку з псуванням ТМЦ або їх нестачею.

Контрольні дії щодо облікових процедур стосовно формування витрат на вирощування курей здійснюються періодично бухгалтерською службою підприємства. Під час проведення контрольних дій головний бухгалтер перевіряє всі облікові дані перед складанням фінансової звітності, формування звіту про фінансовий стан та фінансові результати. Головний бухгалтер обов'язково має перевіряти свої дії та дії свого заступника. Отже, така перевірка здійснюється в межах знань та вмінь бухгалтера стосовно дотримання вимог податкового законодавства. Перевірка проводиться з метою уникнення технічних помилок по відображенню певних даних. При цьому можуть виникати ризики об'єктивності такої перевірки та правильності трактування вимог законодавства.

Якщо доручити проведення контрольних заходів спеціально залученій особі, то можуть виникнути проблеми щодо обізнаності такої особи у внутрішніх даних підприємствах. Також залучені особи можуть не мати відповідного фаху та професійних навичок для проведення подібних перевірок.

При проведенні контролю у ТОВ «Птахофабрика Травнева» є доцільним використовувати такий метод, як аналіз. Аналітичні дані щодо

структури та розміру витрат на вирощування курей можуть дати можливість знайти додаткові способи як знизити витрати та оптимізувати їх структуру. Такий аналіз застосовується для виявлення тенденції зміни динаміки показника.

На рис. 3.3 наведено рівень витрат на вирощування курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

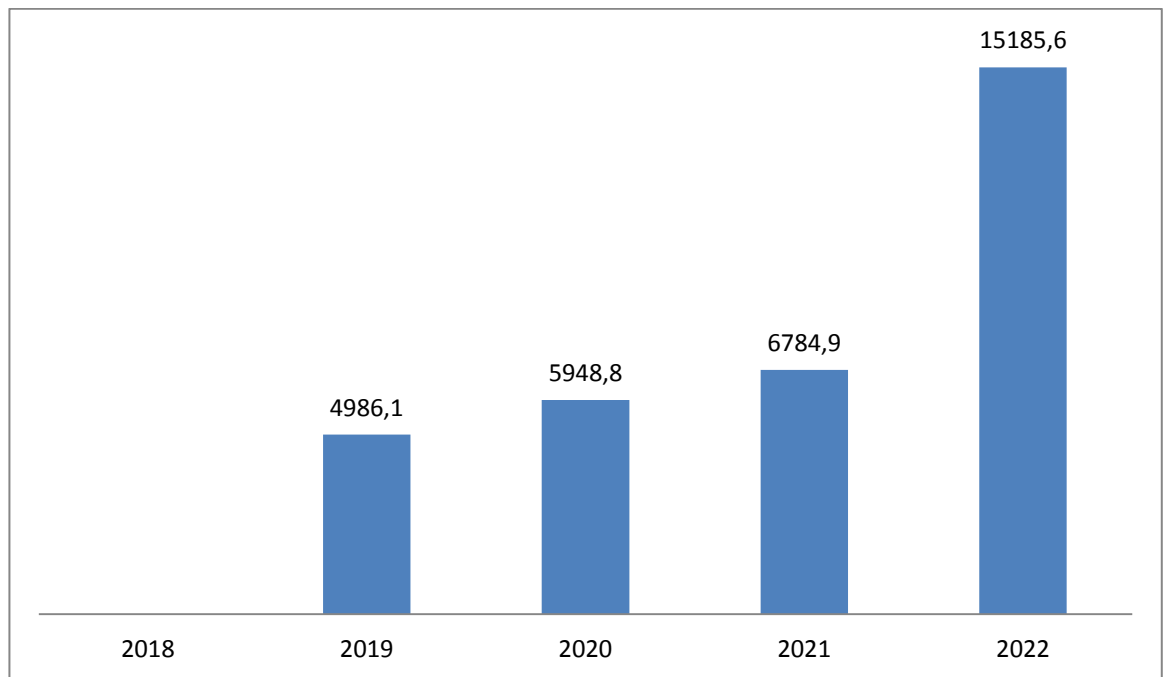

Рис. 3.3. Динаміка витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей за 2018-2022 рр. , тис. грн.

З рис. 3.3 можна зробити висновок, що динаміка зміни рівня витрат на вирощування курей протягом аналізованого періоду (2018-2022 рр.) має позитивну тенденцію. Зміна рівня витрат за даний період на підприємстві склала 67,2%, на що вплинула інфляція в Україні, яка зумовила зростання цін на продукти харчування, ТМЦ, від чого в свою чергу прямо залежать витрати на вирощування курей. Також інфляція в країні зумовила підвищення рівня оплати праці персоналу, який здійснює процес вирощування курей, а відповідно й підвищення суми нарахованого єдиного соціального внеску.

Також доцільно проаналізувати структуру витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей, що наведено на рис. 3.4.

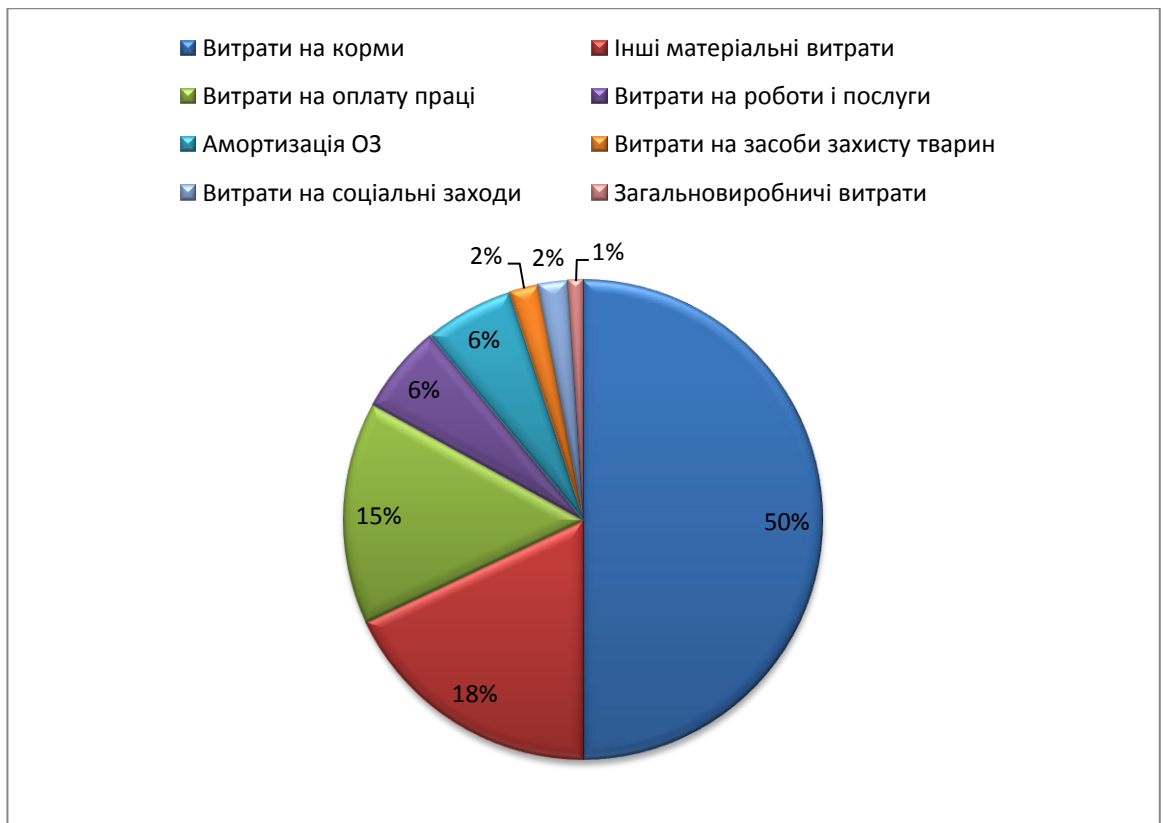

Рис. 3.4. Структура витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей

Отже, аналітичні процедури є частиною контрольних заходів за витратами на вирощування курей, які дають можливість підприємству організувати ефективну систему контролю. У ТОВ «Птахофабрика Травнева» аналітичні процедури використовуються лише по мірі необхідності та не є частиною внутрішніх контрольних заходів, які проводились би на регулярній основі.

3.3. Напрямки удосконалення контролю витрат на вирощування курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева»

Удосконалення контролю витрат на вирощування курей у ТОВ «Птахофабрика Травнева» може сприяти підвищенню ефективності господарсько-виробничої діяльності та призвести до збільшення прибутків.

Саме тому система внутрішнього контролю на підприємстві має бути організована з дотриманням вимог законодавства, а саме: розробити внутрішні розпорядчі документи, програми контрольних процедур та перелік робочих документів осіб, які уповноважені проводити контроль для відображення результатів перевірок.

Для визначення основних моментів організації контролю витрат на вирощування курей ТОВ «Птахофабрика Травнева» можна запропонувати проводити тест внутрішнього контролю витрат, який передуватиме розробці програми внутрішнього контролю витрат. Запропонований тест наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Тест внутрішнього контролю витрат на вирощування курей
ТОВ «Птахофабрика Травнева»

№ з/п	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітка
		Так	Ні	Відсутня	
1	Чи схвалюється використання витрат контролюючою особою?	+			
2	Чи контролюється наявність документів, що підтверджують витрати?	+			
3	Чи встановлено періодичність віднесення витрат на собівартість продукції?		-		
4	Чи проводилась перевірка в поточному році?		-		
5	Чи були виявленні порушення?	+			
6	Чи відповідають документи вимогам законодавства?		-		
7	Чи відповідають нормативним документам розподіли витрат за елементами?	+			
8	Чи відповідає відображення на рахунку 23 вимогам П(С)БО 16?	+			
9	Чи містять робочі документи достатню інформацію про витрати на вирощування курей?	+			
10	Чи є ефективними процедури контролю?	+			

Програма внутрішнього контролю витрат на вирощування курей має

стати важливою частиною ефективної системи контролю на підприємстві і спрямовувати дії контролюючих осіб на досягнення головної мети – надання повної та достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

В табл. 3.2 наведено варіант програми внутрішнього контролю витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей.

Таблиця 3.2

Варіант програми внутрішнього контролю витрат ТОВ «Птахофабрика Травнева» на вирощування курей

Мета процедур контролю	Джерела інформації для перевірки	Вид процедур контролю	Тривалість процедур контролю	Відповідальні особи
Дотримання вимог внутрішніх розпорядчих документів	Положення про облікову політику	Вибіркова перевірка	Протягом перевірки	Контролер
Відповідність даних обліку щодо елементів витрат на вирощування курей, зазначених у фінансовій звітності	Звіт про фінансові результати Оборотно-сальдова відомість по рахунку 23	Суцільна перевірка	Протягом перевірки	Контролер
Достовірність даних щодо структури і розміру витрат	Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20,23,65,66,91, 685	Суцільна перевірка	Протягом перевірки	Контролер
Перевірка повноти оприбуткування готової продукції	Первинні документи Оборотно-сальдова відомість по рахунку 21	Вибіркова перевірка	Протягом перевірки	Контролер
Перевірка правильності обчислення собівартості продукції	Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20,23,65,66,91,685	Вибіркова перевірка	Протягом перевірки	Контролер
Перевірка порядку закриття рахунка 23 «Виробництво»	Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20,23,65,66,91,685	Суцільна перевірка	Протягом перевірки	Контролер

Як підсумок, на підприємстві має складатися документ про результати внутрішніх заходів контролю витрат на вирощування курей. Одним із таких документів може бути Відомість виявлених помилок і порушень під час контролю витрат на вирощування курей, у якому відобразатимуться найсуттєвіші недоліки та надаватимуться рекомендації щодо їх мінімізації.

Приклад Відомості виявлених помилок і порушень під час контролю витрат на вирощування курей наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Відомість виявлених помилок і порушень під час контролю витрат на вирощування курей

№ з/п	Первинний документ, обліковий реєстр	Характер порушення
1	Акт про витрати кормів №25 від 08.06.2023 р.	Виправлення кількості витрачених кормів без відповідного підпису
2	Обліковий лист працівника ферми №45 від 06.04.2023 р.	Не заповнено рядок «Умови виконання робіт» в документі
3	Обліковий лист працівника ферми №49 від 15.05.2023 р.	Відсутні дані про результати годування курей
4	Акт про використання ветпрепаратів №28 від 30.08.2023 р.	Акт не затверджено керівником підприємства

Отже, проведення контрольних процедур з витрат на вирощування курей має забезпечити ТОВ «Птахофабрика Травнева» вирішення головного завдання – оптимізації їх рівня та уникнення неефективних витрат. Контрольні процедури мають бути побудовані з використанням нескладних методів, оскільки складність спричиняє появу ще більшої кількості витрат та нерозуміння таких процедур з боку працівників підприємства.

Запропоновані напрями удосконалення контролю витрат на вирощування курей здатні забезпечити отримання зворотного зв'язку між бухгалтерією та виробництвом. Такий зв'язок дасть змогу на основі проведення оцінки інформації вплинути на виробничі процеси вирощування курей бройлерів, шляхом внесення змін до використання ресурсів та впровадження технологічних інновацій.

Висновки до розділу 3

1. Контрольні дії за витратами на вирощування курей можуть здійснювати на зовнішньому та на внутрішньому рівнях. На зовнішньому рівні такі контрольні дії здійснюються уповноваженими на це особами Державної податкової служби України щодо дотримання вимог податкового законодавства. Для попередження негативних наслідків перевірки представниками ДПСУ підприємство повинне якісно організувати власні внутрішні контрольні заходи щодо формування структури і рівня витрат на вирощування курей. Досягнення усіх поставлених завдань проведення контрольних процедур допоможе підприємству досягнути стратегічної мети, зокрема в процесі вирощування курей.

2. У ТОВ «Птахофабрика Травнева» внутрішній контроль витрат на вирощування курей організовано шляхом здійснення внутрішніх перевірок, які передбачаються законодавчими вимогами, та тих, які виникають через непередбачувані обставини. Регулярно на підприємстві проводиться інвентаризація ТМЦ, у т.ч. тих, які зберігаються у виробничих підрозділах у матеріально-відповідальних осіб, та які планується використовувати в подальшому в процесі вирощування курей. Інвентаризацію організовує керівник підприємства шляхом видання наказу та створенням спеціальної комісії. Головний бухгалтер під час здійснення контролю здійснює перевірку всіх даних перед складанням фінансової звітності. Аналіз рівня витрат на підприємстві не проводиться, хоча його доцільність важлива для управління витратами.

3. Впроваджуючи процедури з контролю за витратами, контролер визначає потенційні недоліки, які було виявлено в ході перевірки. З цією метою було запропоновано проводити тест внутрішнього контролю, який дасть змогу визначити ключові моменти організації контролю за витратами та доступність даних про його результати для кожної зацікавленої особи серед працівників, а також допоможе визначити проблемні питання для

потреб розробки програми проведення внутрішнього контролю витрат на вирощування курей. З метою отримання точної та достовірної інформації з обліку витрат на вирощування курей ТОВ «Птахофабрика Травнева» було запропоновано варіант програми внутрішнього контролю, яка б дозволила здійснювати контроль за формуванням собівартості продукції та попереджувала б виникнення витрат.

4. Автором обґрунтовано, що підсумковим документом щодо виконання програми внутрішнього контролю має стати «Відомість виявлених помилок і порушень під час проведення контролю витрат на вирощування курей», де відображаються найбільш суттєві недоліки та надаються рекомендації з їх усунення. В цілому контрольні процедури мають бути заснованими на нескладних методах, оскільки надмірна складність може викликати додаткові витрати та нерозуміння з боку працівників підприємства. Запропоновані напрями удосконалення контролю витрат на вирощування курей здатні забезпечити отримання зворотного зв'язку, який дасть змогу на основі проведення оцінки інформації вплинути на виробничі процеси шляхом внесення змін до їх цілей та функціонування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Процес вирощування курей на підприємстві вимагає наявності матеріально-технічних ресурсів (засоби праці), сировини для формування кінцевого продукту, а також кадрового складу для виконання комплексу робіт. Витрати на підприємстві формуються для процесу виробництва готової продукції. Науковці розглядають економічний та бухгалтерський підходи до обліку витрат. На рівні держави встановлено, що умови визнання витрат повинні відповідати сутності сформованих витрат, які є підставою для подальшого їх відображення в обліку підприємства.

2. Формування витрат є необхідним у процесі вирощування курей на підприємстві. При вирощуванні курей утворюється низка певних технологічних процесів, які передбачають відповідну структуру та рівень витрат. Це означає, що в процесі виробництва виконується комплекс відповідних робіт, які вимірюються та фіксуються в інформаційних джерелах. Підприємство має право самостійно визначати склад та перелік витрат на виробництво. При цьому облікова функція управлінської системи на підприємстві тісно пов'язана зі здійсненням процедур контролю. Лише реальні, а не формальні дії з контролю за вирощуванням курей здатні забезпечити керівництво інформацією для прийняття подальших управлінських рішень та оптимізації стратегії діяльності підприємства.

3. Встановлено, що не дивлячись на значну кількість нормативних актів, на законодавчому рівні залишаються не вирішеними важливі питання методології й організації управлінського обліку і контролю виробничих витрат птахофабрик. Проблемним є також різниці визнання, оцінки і класифікації операційних витрат згідно національних й міжнародних стандартів.

4. Комплексна (рейтингова оцінка) фінансового стану ТОВ «Птахофабрика Травнева» показала, що підприємство за 2018-2022 рр. мало

середній рейтинг фінансового стану, що вказує на певну кількість негативних показників у звітності. Найбільше на підприємстві погіршилися показники рентабельності продукції, активів та капіталу у 2022 році, що цілком пояснюється початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року.

5. Бухгалтерський облік ТОВ «Птахофабрика Травнева» покладено на бухгалтерську службу, яку очолює головний бухгалтер. Окрім цього у складі бухгалтерської служби працює заступник головного бухгалтера, бухгалтер з оплати праці, бухгалтер з виробництва та касир, які мають вищу освіту, відповідний досвід роботи та пройшли курси з підвищення кваліфікації.

6. Облік на підприємстві здійснюється з використанням комп'ютерної програми 1С: Бухгалтерія, та MEDok. Первинні документи формуються на підприємстві безпосередньо в місцях здійснення господарських операцій, а дані з цих документів вносяться у вище перераховані програми. Головним розпорядчим внутрішнім документом підприємства є Положення про облікову політику ТОВ «Птахофабрика Травнева».

7. У ТОВ «Птахофабрика Травнева» документи, які підтверджують витрати в галузі птахівництва, фіксуються в графіку документообігу відповідно до Положення про облікову політику. Облік витрат на вирощування курей ведеться на рахунку 231. Цей субрахунок зафіксований в робочому плані рахунків до Положення про облікову політику. До дебету рахунку 231 відбувається накопичення витрат в автоматичному режимі в програмі 1С: Бухгалтерія, а по кредиту відбувається накопичення даних з виходу готової продукції. Готова продукція птахівництва ТОВ «Птахофабрика Травнева» оцінюється за виробничою собівартістю.

8. Серед напрямів удосконалення обліку витрат на вирощування курей ТОВ «Птахофабрика Травнева» було запропоновано розширити структуру рахунку 231 «Вирощування курей» шляхом доповнення його двома субрахунками: «Вирощування курчат табака» та 232 «Вирощування курей бройлерів», що дозволить виокремити інформацію про витрати на

вирощування курчат до віку 21 день і визначати фінансовий результат від їх реалізації на сторону.

9. Обґрунтована необхідність застосування такого інструментарію управлінського обліку як бюджетування з відображенням результатів виконання бюджетів у Аналітичній відомості аналізу виконання бюджетних показників за розробленою формою. Це дозволить детальніше аналізувати витрати та ефективність виробничих процесів на різних етапах вирощування курей в розрізі елементів.

10. Контрольні дії за витратами на вирощування курей можуть здійснювати на зовнішньому та на внутрішньому рівнях. На зовнішньому рівні такі контрольні дії здійснюються уповноваженими на це особами Державної податкової служби України щодо дотримання вимог податкового законодавства. Для попередження негативних наслідків перевірки представниками ДПСУ підприємство повинне якісно організувати власні внутрішні контрольні заходи щодо формування структури і рівня витрат на вирощування курей. Досягнення усіх поставлених завдань проведення контрольних процедур допоможе підприємству досягнути стратегічної мети, зокрема в процесі вирощування курей.

11. У ТОВ «Птахофабрика Травнева» внутрішній контроль витрат на вирощування курей організовано шляхом здійснення внутрішніх перевірок. Регулярно на підприємстві проводиться інвентаризація ТМЦ, у т.ч. тих, які зберігаються у виробничих підрозділах у матеріально-відповідальних осіб, та які планується використовувати в подальшому в процесі вирощування курей. Інвентаризацію організовує керівник підприємства шляхом видання наказу та створенням спеціальної комісії. Головний бухгалтер під час здійснення контролю здійснює перевірку всіх даних перед складанням фінансової звітності. Аналіз рівня витрат на підприємстві не проводиться, хоча його проведення важливе для управління витратами.

12. Для оптимізації контрольних процедур на підприємстві було запропоновано проводити тест внутрішнього контролю, який дасть змогу

визначити ключові моменти організації контролю за витратами та доступність даних про його результати для кожної зацікавленої особи серед працівників, а також допоможе визначити проблемні питання для потреб розробки програми проведення внутрішнього контролю витрат на вирощування курей. З метою отримання точної та достовірної інформації з обліку витрат на вирощування курей ТОВ «Птахофабрика Травнева» було запропоновано варіант програми внутрішнього контролю, яка б дозволила здійснювати контроль за формуванням собівартості продукції та попереджувала б виникнення витрат.

13. Запропоновано підсумковий документ щодо реалізації програми внутрішнього контролю - «Відомість виявлених помилок і порушень під час проведення контролю витрат на вирощування курей», де відображаються найбільш суттєві недоліки та надаються рекомендації з їх усунення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева А. В. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції / Алексеева А. В., Васильєва В. Г. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Випуск 23, С.5-9.
2. Божко М. В. Трансформація категорії витрат в економічних дослідженнях. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2016. № 2. – С. 63-68.
3. Бондаренко Н. М., Гузь В. С. Теоретичні засади організації внутрішньогосподарського контролю витрат виробництва у сільськогосподарських підприємствах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Випуск 12, частина 1. С.51-54. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/13.pdf
4. Бурко К.В. Методи обліку витрат в обліковій політиці сільськогосподарських підприємств / Бурко К.В. // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 2. С. 162-178.
5. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління / Ф.Ф. Бутинець // Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу», 2012. Вип. 1 (22). С.11-18.
6. Гайдаржинська О.М. Коверга Д.О. Основні методи калькулювання собівартості продукції та різновиди систем обліку витрат. Економіка і суспільство. 2018. Випуск № 17. С.639-643. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/94.pdf
7. Головацька С.І., Сашко О.П. Внутрішній контроль витрат підприємства: організаційно-методичні аспекти. Молодий вчений. 2016. № 5 (32). С.36-40. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/10.pdf>
8. Гончарук Н. О., Пасемко Г. М. Інформаційне забезпечення аналізу і контролю витрат на виробництво продукції тваринництва. Вісник

ЖНАЕУ. 2016. № 1 (54), т. 2. С. 236-244. URL: <http://ir.znau.edu.ua/>

9. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

10. Гуцаленко Л. В., Безух С. Ю. Контрольна функція управлінського обліку витрат виробництва продукції свинарства. *Агросвіт*. 2021. № 23. С.33-38. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/23_2021/6.pdf

11. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2010. Вип. 2. – С. 77-83.

12. Добровольська О. В., Басовська, О. С. Формування методики факторного аналізу та показників фінансової стійкості в системі стратегічного управління підприємством. *Агросвіт*, 2022 № 11, С. 39-42.

13. Добровольська О., Кравченко М., Даніленко О. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством // Економіка та суспільство. – 2021. – №. 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-34>

14. Домбровська Н.Р. Сутність витрат підприємства як обліково-економічної категорії *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2018. Випуск 3-2 (46). С.133-136.

15. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

16. Каленич І. С. Економічна сутність витрат і собівартості продукції. *Бізнес Інформ*. 2019. №11. С. 241–246. URL: https://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2019-11_0-pages-241_246.pdf

17. Касяненко В.А. Ефективність виробництва продукції зернових культур, магістр, Лазаришина І., доктор економічних наук, професор національний університет біоресурсів і природокористування України // Матеріали 74-ї науково-практичної онлайн студентської конференції

концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів. м. Київ, 2020р. С. 24-26.

18. Колісник Г.М. Ринкові чинники розвитку регулювання витрат підприємницького сектору. Причорноморські економічні студії. 2016. Випуск 8. С.57-61.

19. Конституція України №254/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

20. Кравченко О.В., Леоненко К.О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 25. С.841-846.

21. Криванич М.Ю., Артюх О.В. Внутрішній контроль обліку витрат: методичні аспекти. Економіка і суспільство. 2018. Випуск № 16. С.914- 920. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/139.pdf

22. Лепетан І. М. Організація управлінського обліку за центрами витрат у сільськогосподарських підприємствах. Агросвіт № 23. 2019. С.19-24. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/23_2019/4.pdf

23. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 4 (115). С.140-147. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/26.pdf

24. Мезенцева Н.М., Серікова Т.А. Формування витрат сільськогосподарської продукції в сучасних умовах господарювання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Випуск 3 (20). С.496-504.

25. Меліхова Т. О., Троян О. В., Лауреанти Д. С. Удосконалення методики внутрішнього контролю витрат на виробництво для підвищення економічної безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 34–41. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2019/7.pdf

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (МСБО 16). Чинна редакція від 24.06.2021 р. URL: https://ips.ligazon.net/document/MU17035?an=&ed=2021_06_24

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19)

«Виплати працівникам» №929_011. Редакція від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text

28. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси» №929_021. Редакція від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text

29. Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards). URL: <http://www.minfin.gov.ua/>

30. Мовчанюк А. В. Економічна сутність виробничих витрат та їх роль у системі управління діяльністю сільськогосподарських підприємств. Економіка та суспільство. 2021. Випуск № 31. URL: <http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/8186/1/642-1-10-20211018.pdf>

31. Наказ Державного комітету статистики України Про затвердження типових форм первинного обліку та Інструкції про порядок їх виготовлення, зберігання і застосування №263 від 27.07.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-98#Text>

32. Наказ Міністерства фінансів України Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» №0893-99 від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

33. Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.12.2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

34. Одношевна О.О., Гордійко К.В. Оптимізація обліку витрат на виробництво продукції тваринництва. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 19. С.526-529.

35. Олійник С. О. Актуальні питання обліку витрат на виробництво продукції. Журнал Науковий огляд. 2018. № 8(51). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1644/1718>

36. Олійник С.О. Особливості обліку та управління витратами на

підприємстві. Журнал науковий огляд. 2017. № 5 (37). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1209/1315>

37. Пастернак Я.П. Облікова політика підприємств у частині організації бухгалтерського обліку витрат. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2016. Вип. 17(3). С. 146-150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(3\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(3)_39)

38. Піскун А.В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №4 (70). С.55-59. URL: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/4_70_2020/11.pdf

39. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

40. Подмешальська Ю. В., Понякіна К. Ю. Облік та аудит виробничих витрат на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. Випуск № 23. С.64-70. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2020/12.pdf

41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

43. Присянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи : [навчальний посібник] / [за ред. д-ра екон.наук, проф. С.В.Філіппової]. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.

44. Родіна О.В. Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний вектор у контексті продовольчої безпеки. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 23. С. 91-96. URL: <https://salo.li/000718E>

45. Родіна О.В. Історичний розвиток категорії «витрати». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. В.17. С. 420-424 <http://global-national.in.ua/component/content/article/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3149->

rodina-o-v-istorichnij-rozvitok-kategoriji-vitrati

46. Родіна О.В. Сучасні підходи до визначення сутності категорії “витрати”. *Економіка та суспільство*. 2017. В. 9. С. 1181-1185
https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/203.pdf

47. Саванчук Т.М., Френкель О. В. Сутність витрат птахівництва та чинники їх формування в системі управлінського обліку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2023.№ 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-36>

48. Савченко Т., Саванчук Т. Сучасний стан і тенденції виробництва продукції птахівництва у регіонах України. *Економіка та суспільство*, 2022. №46. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-40>

49. Чичуліна К.В., Міщук Є.М., Арзуманян А.С. Сучасні методи обліку витрат. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск № 13. С.1435-1442. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/239.pdf

50. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навч. посіб., 2017. – 166 с.

51. Dobrovolska O., Sonntag R., Kachula S., Hubaryk O., Savanchuk T. Financial and investment indicators for accelerating innovation development: Comparison of GII leaders and Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, 2023. Volume 20. Issue 4. Pp 452-466 URL: <https://www.businessperspectives.org/index.php/journals/investment-management-and-financial-innovations/issue-443/financial-and-investment-indicators-for-accelerating-innovation-development-comparison-of-gii-leaders-and-ukraine>

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів
ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр., тис. грн.

№ з/п	Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
1. Оцінка ліквідності							
1.1.	Високоліквідні активи (А1)	0,9	1,3	80,1	4,6	72,5	5576,9
1.2.	Середньоліквідні активи (А2)	-	3237,7	9022,3	6560,3	7587,5	234,4
1.3.	Низьколіквідні активи (А3)	-	-	369,7	903,1	12,6	-3,4
1.4.	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	-	1205,1	3843,8	625,8	1170	-97,1
1.5.	Короткострокові зобов'язання (П2)	-	662,1	837,2	5420,5	8610,6	1300,5
2. Оцінка платоспроможності							
2.1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-	6,9	0,1	7,5	0,7	-10,1
2.2.	Проміжний коефіцієнт покриття	-	0,7	0,8	0,2	0,2	-28,6
2.3.	Коефіцієнт покриття	-	0,8	0,9	0,2	0,3	-37,5
2.4.	Коефіцієнт загальної платоспроможності	-	1,7	1,3	1,2	1,1	-187
3. Оцінка оборотності оборотних активів							
3.1.	Чистий дохід від реалізації продукції	-	6066,7	8541,5	8246,4	17202,8	283,6
3.2.	Середньорічна вартість оборотних активів	-	827,9	3103,0	4142,6	3785,1	457,2
3.3.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	7,3	2,7	1,9	4,5	61,6
3.4.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	-	0,1	0,3	0,5	0,2	200
3.5.	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	-	49,3	133,3	189,4	80	162,3

Додаток Б

Оцінка ділової активності ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції	-	6066,7	8541,5	8246,4	17202,8	283,6
2	Операційні витрати	0,1	4986,1	5948,8	6784,9	15185,6	304,6
3	Середньорічна вартість капіталу	-	1648,8	4721,3	7011,3	9766,8	592,4
4	Середньорічна вартість необоротних активів	-	715,2	1447,2	1647,6	1853,5	259,2
5	Середньорічна вартість оборотних активів	-	827,9	3103,0	4142,6	3785,1	457,2
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції	-	-	369,7	636,4	457,8	123,8
7	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	-	-	2721,5	2738,3	1546,1	-56,8
8	Середньорічна вартість власного капіталу	-	715,2	1447,2	1647,6	1853,3	259,1
9	Середньорічна величина поточної кредиторської заборгованості	-	-	2524,4	2233,9	897,0	-35,5
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	-	3,6	1,8	1,1	9,2	255,6
11	Фондовіддача необоротних активів, грн.	-	8,4	5,9	5,0	9,2	109,5
12	Коефіцієнт обертання оборотних активів	-	7,3	2,7	1,9	4,5	-61,6
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	-	49,3	133,3	189,4	80	162,3

Продовження додатку Б

№ з/п	Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення у % 2022 р. до 2019 р.
Показники ділової активності							
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції	-	-	23,1	12,9	37,5	162,3
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	-	-	15,5	27,9	9,6	-61,9
16	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	-	-	3,1	3,0	11,1	358,1
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	-	-	116,1	120	32,4	-27,9
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	-	8,4	5,9	5,0	9,2	109,5
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	-	42,8	61	72	39,1	-91,4
20	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	-	-	2,3	3,0	10,8	469,6
21	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	-	-	156,5	120	33,3	-21,3

Додаток В

Комплексна рейтингова оцінка фінансового стану
ТОВ «Птахофабрика Травнева» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018		2019		2020		2021		2022	
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг
1. Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності	-	-	0,8	6	0,9	6	0,6	5	0,3	3
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	-	-	0,7	8	0,8	9	0,2	4	0,2	4
2. Показники ділової активності											
2.1	Період обертання дебіторської заборгованості, днів	-	-	-	-	116,1	7	120	7	32,4	10
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції, днів	-	-	-	-	23,1	10	12,9	10	37,5	10
2.3	Період оборотності активів, днів	-	-	49,3	10	133,3	10	189,4	10	80	10
3. Показники фінансової незалежності											
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, %	-	-	0,5	10	0,7	10	0,7	10	0,8	10
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, %	-	-	-0,1	0	-0,2	0	-0,6	0	-1,5	0
4. Показники рентабельності											
4.1	Рентабельність продажу, %	-	-	0,5	5	0,5	5	0,5	5	0,1	5
4.2	Рентабельність активів, %	-	-	0,2	5	0,9	5	0,6	5	0,2	5
4.3	Рентабельність капіталу, %	-	-	0,3	5	0,4	5	0,4	5	0,5	
5. Інші показники											
5.1	Знос основних засобів, %	-	-	0,3	10	0,3	10	0,3	10	0,3	10
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	-	-	0,3	10	0,3	10	0,3	10	0,3	10
5.3	Інтегрований показник фінансового стану	-		5,8		3,8		3,2		1,6	
5.4	Рейтинг фінансового стану	-		Б		В		В		Г	